

ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

**НА ОП ЗООПАРК –
СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР**

гр. ВАРНА

2025 - 2034 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ	3
РЕЗЮМЕ	4
1. Визия	5
2. Ценности	5
3. Мисия	6
4. Цели	6
I. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО	8
1. Историческо развитие	8
2. Анализ на средата и местоположението	8
3. Обемно-пространствено проучване на съществуващата материална база	13
4. Енергийна и водна ефективност	22
5. Управление на отпадъците	23
6. Собственост и финансиране	25
7. Организационна структура и кадрова политика	29
8. Анализ на съхранението на информация и документооборот	31
9. Сигурност и безопасност	32
10. Посетителския интерес	35
11. Информация, обучение и научни изследвания	36
12. Природозащитни дейности	39
13. Колекция на животинските видове	41
14. Хранене на животните	44
15. Хигиена	46
16. Ветеринарно медицинско обезпечаване	47
17. Средово обогатяване	49
18. Консервационни дейности	51
II. ДЕЙНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ	53
1. План за колекция /план за размножаване/	55
2. План за консервационните дейности	57
3. Хранене на животните	61

4.	Хигиена	62
5.	Ветеринарно медицинско обезпечаване	64
6.	Средово обогатяване	66
7.	План за развитие на инфраструктурата и материално-техническата база	69
8.	Енергийна и водна ефективност	77
9.	Управление на отпадъците	79
10.	Анализ на текущия модел на управление като общинско предприятие (ОП)	80
11.	Организационна структура и кадрова политика. Оптимизация на организационната структура	83
12.	Мерки за отстраняване на проблеми и изпълнение на високи стандарти	85
13.	Анализ и планиране на финансовите нужди	87
14.	Сигурност и безопасност	88
15.	Привличане и обслужване на посетителите	90
16.	Маркетинг и популяризация	91
17.	Информация, обучение и научни изследвания	91
III. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ		94
IV. ПРАВНО – НОРМАТИВНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА		101
V. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА		108
VI. ВРЕМЕВА РАМКА И ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ		109

ВЪВЕДЕНИЕ

В съвременният свят, **ЗООЛОГИЧЕСКИТЕ ГРАДИНИ са важни центрове за образование, наука и култура.**

Новата роля, която им е отредена е да водят обществото към отговорно, информирано и критично отношение по важни социални и екологични теми, да насочват вниманието към нарастващите предизвикателства пред биологичното разнообразие и климатичните промени, като активни участници в опазването на природата и подпомагащи екологичното образование.

Зоологическите градини вече не са само място за показване на екзотични животни, демонстрирано представяни в необичайна среда. Съвременните разбирания надхвърлят концепцията на зоологическите градини като центрове за почивка и развлечение на посетителите.

Зоологическите градини са се превърнали в институции, които работят активно в сферата на екологията, опазването на биологичното разнообразие, устойчивото развитие, науката и образованието. Тази стратегия се основава на стремежът за интегриране съвременни практики за отглеждане на животни, участие в международни програми за размножаване и повторно въвеждане в дивата природа, както и активна работа по увеличаване на осведомеността относно климатичните промени и тяхното влияние върху биологичното разнообразие.

Въвеждането на дигитализация в администрирането и комуникацията с посетителите спомага за увеличаване на видимостта и ангажираността на обществеността. Чрез иновации и нови технологии, ние можем да създадем една по-привлекателна и достъпна среда, която не само да предоставя интересни изживявания, но и да образова.

С настоящия стратегически план за развитие на **Зоопарк Варна**, се ангажираме да създадем **място, което образова, вдъхновява, опазва многообразието на видовете** и утвърждава световните практики към устойчиво бъдеще за нашата планета.

Настоящият ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА - 2025 - 2034 г. е разработен в изпълнение на Договор рег. № Д24000585ВН/16.05.2024 г. с предмет „Изготвяне на стратегически документи и техническо задание за изготвяне на инвестиционен проект за рехабилитация и модернизация на Зоопарк гр. Варна по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Техническа помощ за инвестиции в зоологически градини“, по Приоритетна ос 3 „Биологично разнообразие“ по Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г.

-----www.eufunds.bg-----

РЕЗЮМЕ

Настоящият ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА - 2025 - 2034 г. цели да даде задълбочен анализ на съществуващото състояние на зоологическата градина във Варна и да определи необходимите намеси, дейности и етапи, които трябва да бъдат реализирани през следващите 10 години.

Зоологическата градина трябва да се адаптира към новите очаквания и изисквания, които обществеността има за подобни институции. Това включва:

- **осигуряване на благосъстояние на отглежданите животните**, така че те да живеят в среда, която наподобява тяхното естествено местообитание;
- **извеждане на преден план на ролята на зоологическата градина** в опазване на биологичното разнообразие в природата, климатичните промени и природосъобразния начин на живот, чрез изпълнение на конзервационни дейности, с фокус на местните животински видове;
- **разширяване образователната и културна дейност** на зоологическата градина;
- **развитие на научни и изследователски функции**;

Новата структура и концепции за развитие следва да приемат един по-икономически обоснован подход, при който да се приложат най-съвременните методи за организация и управление, както на инфраструктурно ниво, в духа на опазване на културното ни наследство, така и при съвременните разбирания за опазване на околната среда и защита на биологичното разнообразие.

Развитието на съвременните технологии може да предостави нови и модерни възможности, въвеждането на които ще дадат възможност зоологическата градина да бъде на световно ниво и превръщането ѝ в приятно място, както от животните, така и за хората.

-----www.eufunds.bg-----

1. Визия

Човечеството се обединява в подкрепа на биологичното разнообразие на планетата, където дивите животни и природата процъфтяват. Съвременната зоологическа градина съчетава знанията на съвременната наука за опазването на видовете и възможността да се грижи за животните по най-хуманния и щадящ за тях начин, като едновременно с това изпълнява образователната си мисия, предоставяйки вдъхновяващи преживявания за своите гости.

Цел е създаване на богата, атрактивна и разнообразна колекция от животни, която допринася за развитие на многообразието от видове, въз основа на знания, прилагане на най-добрите практики, научни изследвания и международен опит!

2. Ценности

Ценностите са основополагащи за стратегията на Зоологическата градина и определят рамката на нейната дейност. Те служат като морален и професионален компас за вземане на решения, формулиране на политики и взаимодействие с различни заинтересовани страни.

Природозащита/Консервация:

Основен фокус върху опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на природните ресурси. "Да съхраним и опазим дивите животни в плен и на свобода, чрез преплитане на устойчиви практики за обучение, наука и рекреация."

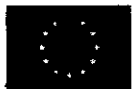
Благосъстояние на животните:

Грижа за животните, осигуряваща им условия, които надвишават минималните нормативно определени стандарти, чрез създаване на обогатена и стимулираща среда. "Да предоставим на нашите животни условия, които удовлетворяват техните биологични потребности и да ги насърчим да изявяват своето естествено поведение."

Образование:

зоологическата градина като образователен център, вдъхновяващ посетителите да ценят и защитават природата. "Да представим разнообразни и интерактивни обучителни програми, заедно с различни образователни институции, с цел - да изградим разбиране и уважение за дивата природа."

-----www.eufunds.bg-----

Уважение:

Уважение към природата, животните, посетителите и екипа.
"Да осигурим хармонично взаимодействие между всички заинтересовани страни, основаващо се на етични принципи и взаимно уважение."

3. Мисия

"Да вдъхновяваме хората да ценят и защитават природата чрез съхраняване на биологичното разнообразие, осигуряване на грижа за животните, изграждане на устойчиви практики и предоставяне на възможности за рекреация."

4. Цели

Целите формулирани в настоящият документ следват ценностите и мисията, като обхващат ключовите области на развитие на зоологическата градина в град Варна през следващите 10 години:

- Обновяване и модернизация на инфраструктурата;
- Внедряване на устойчиви технологии за управление на ресурси, съгласно принципите на устойчиво развитие;
- Осигуряване на условия за благосъстоянието на животните и насърчаване на естественото им поведение;
- Обновяване и разширяване многообразието на животинските видове в колекцията на зоологическата градина, с фокус върху отглеждането на консервационно значими видове.
- Разработване на програми за повторно въвеждане в дивата природа на застрашени видове, като част от ангажимента към природозащитата.
- Създаване на научно-изследователски център, който да подпомага консервацията и устойчивото управление на природните ресурси.
- Повишаване квалификацията на екипа;
- Създаване на интерактивни образователни програми за деца и възрастни, фокусирани върху природозащитата и биологичното разнообразие;

I. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО

1. Историческо развитие

Варненската зоологическа градина е построена между 1958-1961 г. в рамките на морската градина, въпреки нейното безспорно значение, като паметник на ландшафтната архитектура. За първи път отваря врати /по данни от общинската администрация/ на 30.04.1961 г.

Построяването на зоологическа градина в началото на 60-те години на XX век е много ярък знак за настъпването на промени в България, навлизането на идеите за туризъм и рекреация в България, след периода на "военизиран социализъм", влизайки в ерата на ранния Живковизъм. За град Варна са много емблематични процесите на десталинизация, тъй като града е носил името Сталин в периода между 1949 и 1956 година.

Началото е сложено с подаряването на мечока Максим от моряците на ескадрен миноносец „Г. Димитров“ през 1956 г. и благородният елен Лонгоз. Максим е настанен в мечкарника през 1958 г. Езерата са населени с розови пеликани. До 1973-74 г. са получени животни от зоологическата градина в София и от зоопаркове в чужбина – кенгуру, лами, пантера, пингвин, лебеди от Берлин и др. През 1994 г. в зоологическата градина има около 50 вида животни, като най-възрастните са камилата Мартин (24 г.) и мечките Мартин и Марга, родени през 1972 г.

Първоначалните проектантите на по-голямата част от клетките са архитект Бистра Маркова и архитект К. Каракашев.

Към настоящият момент в зоологическата градина живеят 62 животински вида, представени от над 400 броя животни.

Ежегодно зоологическата градина се посещава от над 180 хиляди варненци и гости на града.

От 2007 г. зоологическата градина изпълнява ролята на спасителен център. Със съдействието на РИОСВ – гр. Варна са спасени излекувани и върнати в природата много защитени видове птици.

2. Анализ на средата и местоположението

Град Варна е морската столица на България, многолик и разнообразен, притегателен център, привличащ огромен туристически поток през по-топлата част на годината.

Варна е третия по големина град в страната по население, най-големият икономически център в Северна България, разположен на важно географско и геостратегическо местоположение на брега на Черно море, което е от основно национално и международно значение.

-----www.eufunds.bg-----

Схема на гр. Варна

Първата стратегическа цел на община Варна е „Здравословен, съхранен и справедлив град, приспособен към изменението на климата“ (фокус грижа и отговорност за хората). Приоритет 1. Зелен град Мярка 1.1. Опазване на природните ресурси Мярка 1.2. Сметчане на изменението на климата. Приоритет 4. Иновативен и образован град, Мярка 4.2. Научноизследователска и иновативна екосистема

Така заложените приоритети в развитието на града, структурирани в Плана за интегрирано развитие на община Варна 2021 – 2027 дават насока за работа, в който дейността на зоологическата градина би могло успешно да се интегрира и да допринесе за цялостното развитие на града.

Зоопарк Варна се намира в естествена паркова среда в сърцето на Морската градина на гр. Варна и е част от тази недвижима културна ценност от национално значение. Тези дадености я правят много различна от подобни обекти в страната и изискват специфичен подход при предвижданията за нейното развитие. За да достигне до определяне като съвременен зоологическа градина, съобразно модерните схващания е нужно да се приложи нов подход, съчетаващ

-----www.eufunds.bg-----

мултидисциплинарни познания и инструменти, които да предложат нови преживявания на посетителите, които ще могат да се потопят в света на животните, без да ги притесняват и нарушават тяхното местообитание.

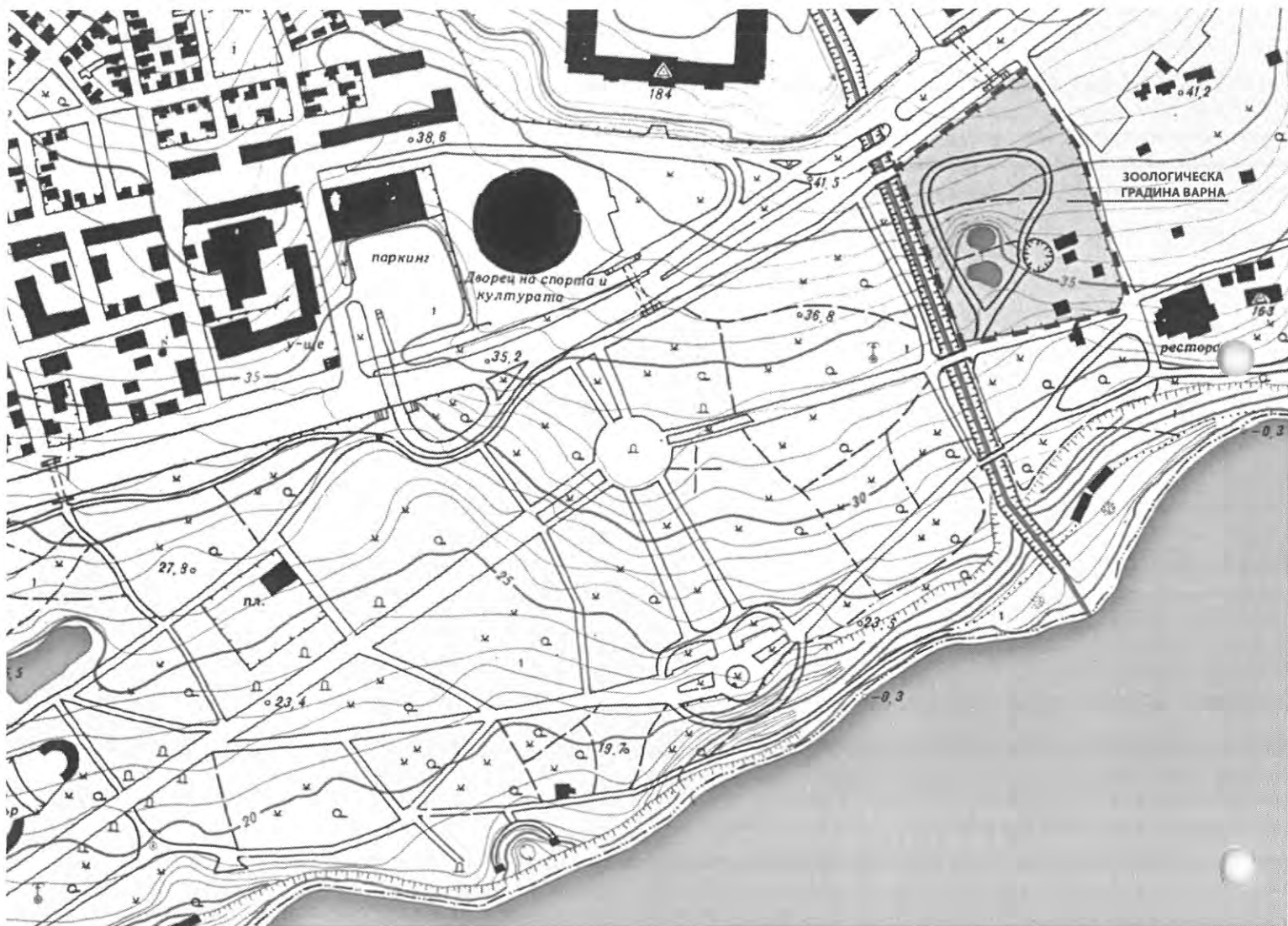

Схема на Морската градина на гр. Варна

Морската градина е създадена преди освобождението на България, като за начало се счита 1862 г.. се заграждат няколко декара по време на кметуването на Халил ефенди, когато се заделят части от зеленчуковата и овощна градина, находящи се между днешното Морското казино и Астрономическата обсерватория. През следващите години, кметове и общински съветници работят за естетическото оформяне на парка, осъзнавайки важноста му за Варна като международен курортен център. Историческата структура на градината се разделя на четири периода:

Първият етап от 1862 г. до 1888 г. се разширява обхвата на градината до 26 декара, без предварителен план, като през 1893г., при второто кметуване на Михаил Колони се възлага на френския инженер Мартине да изготви общ

-----www.eufunds.bg-----

план на Приморската градина с ново разширение, включващо териториите до старите гробища/сега района на Пантеона/.

Вторият етап от 1895 г. до 1920 г. - Започва планиране на парка под ръководството на Антон Новак, като пръв уредник на Приморската градина и в продължение на 42 години. Засадени са и отгледани стотици дървета и храстова растителност, като в началото дървесните видове и храсти са набавяни от горите край Варна, Лонгоза и Странджа - основно с четири вида дървета: ясен, бряст, копривка и конски кестен.

Постепенно растителността на парка се обогатява. 1908г. се разработва алея на Възрожденците, като се засаждат два реда копривка и два реда брястове, което оформя основната композиционна ос на градината.

През 1921 г. Варна е обявена за морски курорт. През 1932 г. е открита сградата на Аквариума, а една година по-късно е построено новото казино. След 1944 г. се извършват множество реконструкции и нови съоръжения, включително езеро с детски сектор, алпинеум, розариум, лятна читалня и зоокът.

Изглед на морската градина и зоологическата градина

Планова композиция на парка: геометрична, класически структурирана около една централна ос, преминаваща по дължината на парка, с направление североизток-югозапад, която се дублира от две периферни успоредни алеи и се пресича от множество напречни алеи, водещи от града към морето.

Обемно-пространствена композиция: Хармонично са разпределени откритите и закрити пространства. Автентичния видов състав на дървесната растителност е представен предимно от горски видове ясен, копривка, софора и др. Преобладават широколистните дървета. В последните 30-40 год. са внасяни екзотични видове и такива с цветна декоративна листна маса. Броят на съществуващите дървесни видове в около 80. Те са подбрани според климатичните и екологични условия на района.

Морската градина е залесена с уникални дървесни видове, които са строго защитени от закона. Подробни данни за режимите на опазване са описани в Техническото задание, към настоящия План за развитието.

Градината е превърната в невероятен шедевър на парковото изкуство, със статут на недвижима културна ценност на парковото и градинско изкуство, с категория „национално значение“, обявено в Държавен вестник бр. 41/1992 г. граници на „Историческо ядро на Морската градина“, гр. Варна и на контактната ѝ зона, променени в ДВ, бр. 4/1995 г., като със Заповед РД98-0025/28.12.2011 е определен териториалния обхват и граници на недвижимата културна ценност, с който се включва имот с идентификатор 10135.2561.4, отреден за ЗООПАРК Варна.

Спецификата на ЗООПАРК Варна, който представлява определен вид парков обект със специално предназначение, но и част от Морската градина, като недвижима културна ценност от национално значение, попада в защитена природна зона (в определената парковата рекреационна територия) Проектът за ремонт и реконструкция на зоологическата градина изисква да бъде разработен отчитайки всички аспекти, с участието на мултидисциплинарен екип, който да проектира зоопарковата територия, съгласно специфичните изисквания на Закона за опазване на културното наследство, ДИРЕКТИВА 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици и ДИРЕКТИВА 1999/22/ЕО и Съвета относно държането на диви животни в зоологически градини.

Всяка намеса на територията на ЗООПАРК Варна следва да се съобрази с предписанията за опазване на НКЦ „Историческо ядро на Морската градина във Варна“ и съгласувани съобразно Закона за културното наследство с Министерство на културата и НИНКН.

Климатична характеристика: Община Варна попада в континентално-средиземноморската климатична подобласт на Дунавската равнина. Климатът е преходно-континентален, с изразено средиземноморско влияние. Специфични климатични фактори са 24 микрорелефните особености на територията и климатообразуващата роля на Черно море. Районът притежава своеобразен

-----www.eufunds.bg-----

климат. Той е омекотен от близостта и влиянието на водните басейни – Черно море, Варненското и Белославското езера. Зимата е сравнително мека, лятото – прохладно, а есента – продължителна и топла.

3. Обемно-пространствено проучване на съществуващата материална база

Зоологическата градина е разположена на площ от 23 декара в Морската градина на гр. Варна.

Разполага с 37 заграждения и волиери, и две езера, в които са настанени животните. Изискванията за настаняване на животните е правно регламентирано в Наредба № 6 / 2003 г. определяща минималните параметри на средата, при които могат да се отглеждат съответните видове.

През последните години са направени значителни подобрения в търсенето на оптимални условия, като са обновени и разширени загражденията на хищниците.

„Преустройство и промяна на предназначението на помещение за зимуване на животни (съществуваща сграда с идентификатор 10135.2561.4.22 по КК на гр. Варна) – 2014 г.

„Ремонт и благоустрояване в сектор хищници, зоопарк Варна" – 2015 г.

„Реконструкция и модернизация на зоопарк Варна Етап Втори", ПИ с идентификатор 10135.2561.4 – 2020 г.

Реконструкция и модернизация Средноголеми котки, Вълци – 2021 г.

Това е довело до съществени подобрения в условията за обитаване на тези животни, но все още е необходимо да се работи и върху останалата част от зоологическата градина и другите животински видове.

Много от загражденията са стари и не предлагат достатъчно възможности за животните да изразят своето специфично поведение. Особено важно е да се адаптира средата по начин, който да позволи на обитателите да се възползват максимално от наличното пространство. Животните трябва да имат възможност да се оттеглят на безопасно място, което да им осигурява спокойствие, или да се скрият от по-доминантен член на групата.

3.1. Инфраструктура и материална база

Инфраструктурата и материалната база на зоологическата градина са една от най-важните предпоставки от ключово значение за осигуряване на безопасността и добруването на животните, както и за качеството на преживяването на посетителите.

Пешеходна достъпност. Паркиране

Териториално ЗООПАРК Варна е разположен в рамките на Морската градина на гр. Варна и публичния достъп до него се осъществява единствено по пешеходен път. Официалният вход е разположен от юг непосредствено през една от централните алеи на Морската градина.

Разположението на зоологическата градина предпоставя посетителите да достигнат до него непосредствено от центъра на града, реализирайки много приятна 15-20 минутна разходка в паркова среда. Местонахождението на ЗООПАРК Варна може да се определи, като добра пешеходна достъпност от градския център, което се отчита, като много положителна добавена стойност.

От Северната страна на зоологическата градина има спирка на градския транспорт, което осигурява лесен достъп с публични превозни средства, както и няколко паркинга, които дават възможност за автомобилен достъп. От източната страна на нейната територията граничи с улична мрежа, която обслужва служебния вход на зоологическата градина и осигурява транспортен достъп.

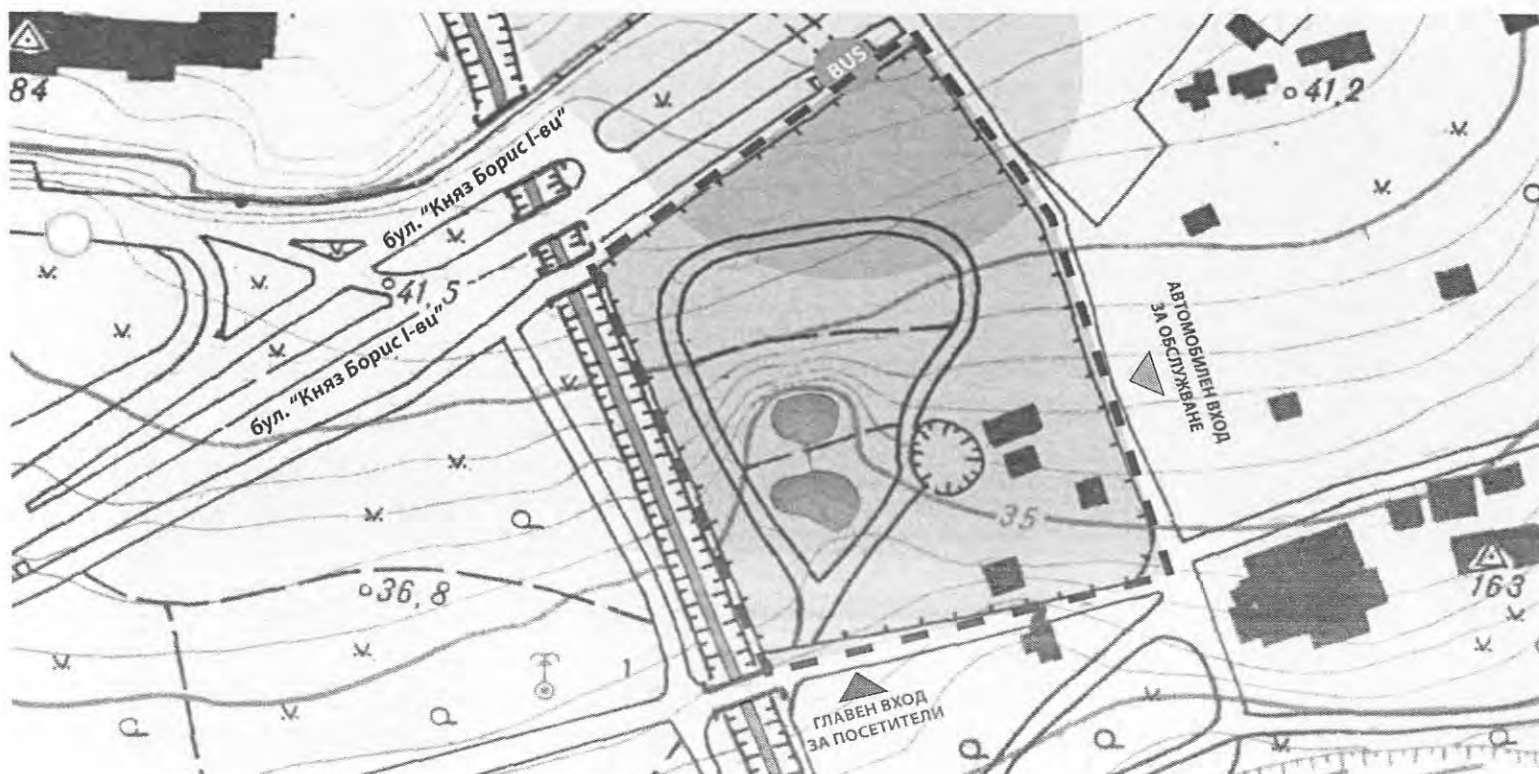

Схема на достъпността до зоологическата градина

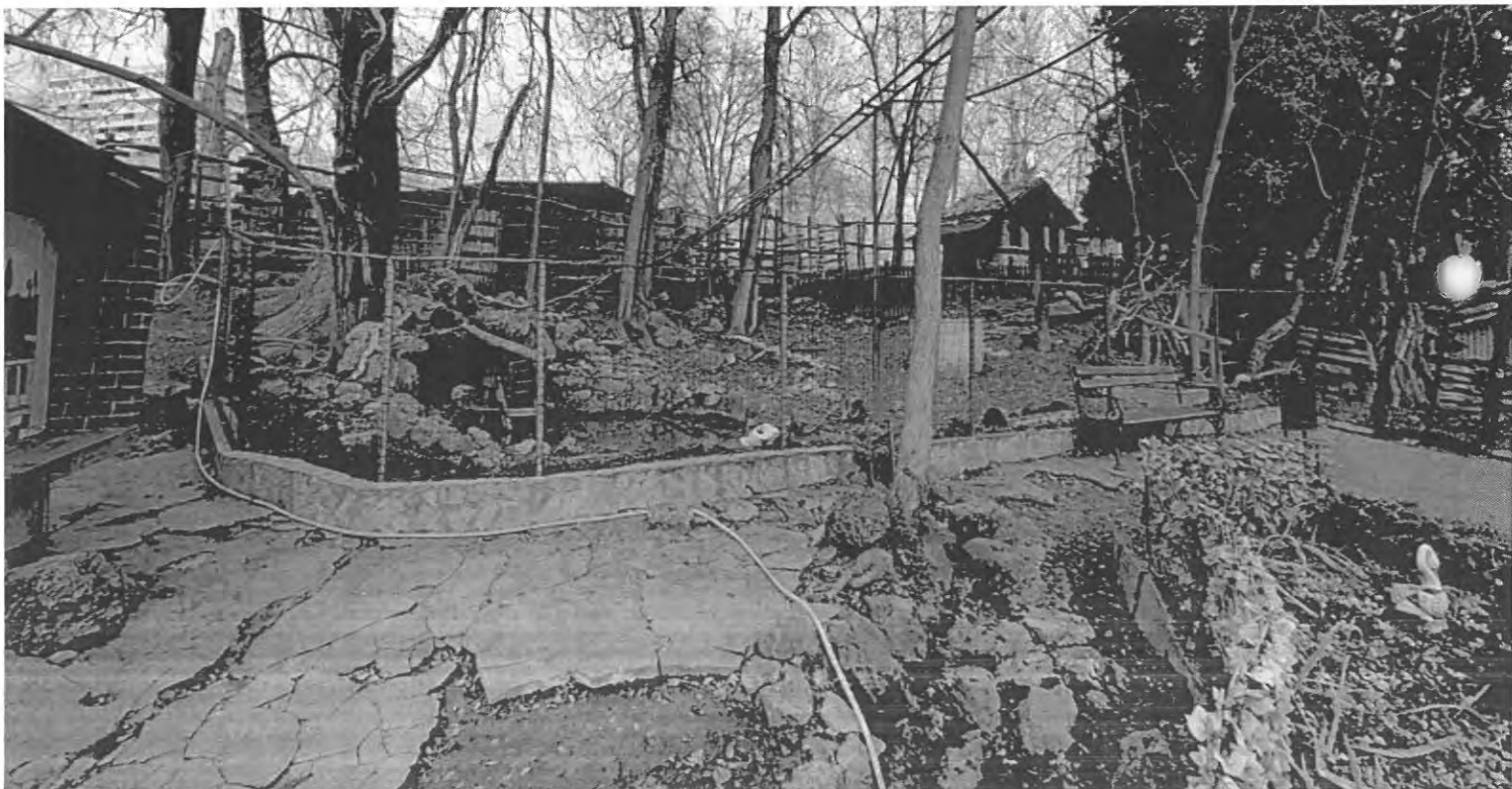
3.2. Състояние на инфраструктурата

Инфраструктурата на зоологическата градина включва:

- Клетки и заграждения за животните, съобразени с нормативните изисквания;
- Алеи за разходка и зони за отдых на посетителите;
- Административни сгради;
- Обслужващи и стопански сгради - поддържащи сгради, като складове за храни, ветеринарномедицинската амбулатория и технически съоръжения;

Изглед на алеята мрежа

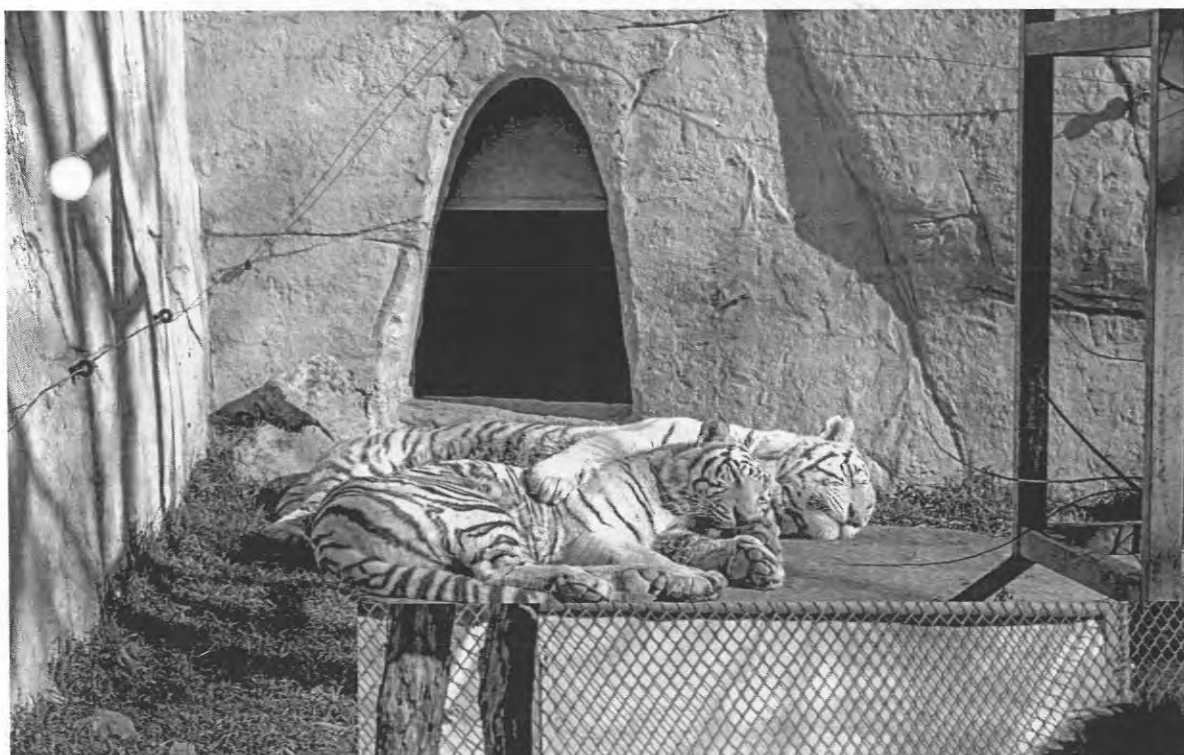

Изглед на заграждения „Дребни домашни животни“ /Ж 24 Техническо задание и Таблица 1/

Към настоящият момент Зоопарк Варна разполага с 37 заграждения и волиери, и две езера, в които са настанени животните. Налични са 21 едноетажни масивни сгради и една двуетажна, в които са разположени вътрешни помещения на животни, входни каси, административни сгради и помощни сгради за персонала. /Таблица № 1 и 2/

Обитанията на животните формално изпълняват изискванията на Наредба № 6 / 2003 г. определяща минималните параметри на средата, при които могат да се отглеждат съответните видове, но условията са задоволителни и не удовлетворяват напълно техните специфични потребности.

Реконструирано външно заграждение в сектор „Хищници“ /Ж15 и Ж16/

Извършени са няколко значителни реконструкции и са реновирани и разширени загражденията за хищниците, което е довело до забележимо подобрене в обитаването на тези животни, но постигнатото не е достатъчно и е наложително да се положат усилия и за облагородяване на останалите части на зоологическата градина .

Административната сграда е поддържана, но амортизирана и остаряла. Помещенията за персонала са недостатъчни и неподходящи за експлоатация. Офисите на специализирания и техническия персонал се помещават в 7 броя контейнери по около 15м2 в задоволително състояние, но като компромисно решение.

Общи изглед на административни сгради в зоологическата градина

Амбулаторията и складовата база се помещават в преместваеми обекти, много амортизирани и не осигурява необходимите условия за извършване на ветеринарномедицински дейности

Зоологическата градина разполага с 2 броя тоалетни за посетители, които са пригодени в контейнери, отново като компромисно решение.

Сградите в Зона Вход за посетители, които изпълняват функциите за офис и охрана са нефункционални и не отговарят на изискванията за работно помещение.

Забележка: Подробно описание на обитанията, клетките и съоръженията е направено в ТЕХНИЧЕСКОТО ЗАДАНИЕ и в Таблица 1 и таблица 2, неразделна част от настоящия ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ.

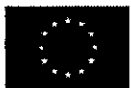
3.3. Оценка на материална база

Много от загражденията са остарели и не предоставят адекватни възможности за проявление на видовото специфично поведение на животните. Особено внимание следва да се отдели на адаптирането на средата така, че обитателите да могат да се възползват максимално от наличното пространство. Животните трябва да имат възможност да се оттеглят на безопасно за тях място, което да им осигури необходимото спокойствие, както и да се скрият от по-доминантни екземпляри в групата.

Местоположение на зоологическата градина в парковата рекреационна зона на Морската градина, създават условия за навлизането на различни диви животни, включително хищници като лисици, белки и порове, както и кучета и котки. Това поставя в риск някои от видовете, отглеждани в зоологическата градина, например водоплаващите птици. Осигуряване на безопасността в територията на зоологическата градина е основен приоритет, което може да се осигури единствено с реконструкция на външната ограда, за да се предотврати както навлизането на диви хищници, като лисици и белки, така и бягството на опасни животни, каквито се отглеждат в настоящата колекция, като мечки, тигри, лъвове и леопарди. Външната ограда трябва да е достатъчно здрава, за да се гарантиране, че при евентуално бягство на животно от колекцията, дори най-опасното, то ще бъде надеждно задържано в пределите на зоологическата градина.

Изглед към официалния вход на зоологическата градина

Част от инфраструктурата, особено загражденията и външната ограда, е остаряла и изисква реконструкция или модернизация.

Липсват специализирани съоръжения за отглеждане на някои видове, което ограничава възможностите за обогатяване на колекцията.

Ветеринарното оборудване и зоните за изолация на животни са съобразени със стандартите, но има нужда от надграждане чрез допълнително оборудване и изграждане на операционна зала.

Сградите на територията на зоологическата градина са много остарели, амортизирани и голяма част непригодни за експлоатация.

Относно вътрешната инфраструктура, включваща водоснабдяване, канализация, електроснабдяване, отопление, вентилация и климатизация, е налице морално и физически остаряла подземна техническа инфраструктура.

В контекста на настоящото фактическо състояние е необходимо да се извърши преустройство на подземната техническа инфраструктура (водоснабдяване и канализация, електрическа мрежа) и да се осигурят нови системи за отопление, вентилация и климатизация на затваряемите помещения, в съответствие с изискванията за енергийна ефективност. Това включва почти цялостна реконструкция на значителна част от зоните и помещенията в зоологическата градина.

Забележка: Подробна оценка за състоянието на сградите е направено в ТЕХНИЧЕСКОТО ЗАДАНИЕ и в Таблица 1 и таблица 2, неразделна част от настоящия ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ.

Изводи и препоръки:

- Складовата база за храни е достатъчна за нуждите на зоологическата градина, но има нужда от инвестиции за поддръжка и модернизация на съоръженията.
- Енергийната инфраструктура е недостатъчно ефективна, което увеличава разходите за поддръжка на съоръженията.
- Системите за управление на водата и почистване на загражденията, изискват модернизация.
- Повечето заграждения отговарят на минималните законови изисквания, но не покриват стандартите за обогатяване на средата и осигуряване на пространство за видово специфично поведение.
- Подновяване и реконструкция на външните заграждения.
- Не всички зони са адаптирани за посетители със специални нужди, което ограничава достъпността на средата.

3.4. Заграждения

Загражденията са от ключово значение за осигуряване на безопасността на животните и посетителите, както и за създаване на подходяща среда, съответстваща на биологичните нужди на отглежданите видове.

Новите заграждения са проектирани да отговарят на минималните законови изисквания за площ и сигурност, съгласно Наредба №6 от ЗБР. Старите са поддържани, но остарели и не отговарят на съвременните изисквания.

Някои заграждения не осигуряват достатъчно възможности за видово специфично поведение на животните.

Обогатяването на средата в повечето заграждения е недостатъчно, което ограничава естествената активност на животните.

Загражденията не отговарят на съвременния зоопарков дизайн, който акцентира върху визуалното изживяване за посетителите и естествените условия за животните.

Не се предлагат различни гледни точки, осигуряващи оптимално наблюдение, и не са подредени в маршрут, който би осигурил плавно и удовлетворяващо преминаване през колекцията.

Няма създадени зони за "скриване" на конструктивните елементи на загражденията. В сегашното си състояние те изглеждат като изкуствени конструкции, а не като местообитания.

Сигурност на загражденията

Сигурността на загражденията е от основна важност за предотвратяване на инциденти, свързани с животните и посетителите.

За част от опасните животни липсват системи от две последователни врати, което би могло да повиши риска при работата на персонала или при евентуални извънредни ситуации.

Външната ограда на зоологическата градина има нужда от реконструкция, за да осигури по-високо ниво на сигурност.

Съответствие със стандартите на EAZA

Въпреки че зоологическата градина не е член на Европейската асоциация на зоопарковете и аквариумите (EAZA), адаптирането към нейните стандарти е възможно чрез планирани подобрения.

Загражденията в момента не покриват напълно стандартите на EAZA, което ограничава възможностите за присъединяване към международни програми.

Изводи и препоръки:

- Като основна цел на План за колекция в рамките на настоящия План за развитие на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА 2025 - 2034г. следва да се постави постигането на съответствие със стандартите на EAZA, което може да бъде постигнато при процес на присъединяване към организацията, с нейната експертна подкрепа и целенасочени подобрения.
- Има нужда от реконструкция на загражденията с цел адаптирането им към съвременните изисквания за зоопарков дизайн:
- Загражденията трябва, доколкото е възможно, да изглеждат като естествени местообитания, които осигуряват възможности за активност за животните.
- Необходимо е прикриване на конструктивните елементи и внедряването на природни материали, което ще подобри естетиката и удовлетвореността на посетителите.
- Трябва да се предвидят съвременни изгледни точки и оптимизиран маршрут през зоологическата градина, което да направи преживяването по-интерактивно и ангажиращо за посетителите.
- Подобряване и модернизирание на съществуващите заграждения, за да отговарят на видовите нужди на животните и на стандартите за обогатяване на средата.
- Изграждане на системи с две последователни врати за опасните животни за повишаване на сигурността.
- Въвеждане на мерки за по-добро осигуряване на безопасността на посетителите и персонала.

4. Енергийна и водна ефективност

Енергийната и водната ефективност са от съществено значение за намаляване на разходите за ресурси, подобряване на устойчивостта и минимизиране на екологичния отпечатък на зоологическата градина.

Съществуващо състояние

Енергийната инфраструктура на зоологическата градина включва основно традиционни системи за електрозахранване, осветление и отопление. Водоснабдяването е осигурено чрез централизирана система, като водата се използва за почистване на загражденията, напояване и поддръжка на водните площи.

-----www.eufunds.bg-----

Осветителната система се базира на стандартни осветителни тела, което води до по-високи разходи за енергия.

Липсват соларни панели или други възобновяеми източници на енергия, които биха могли да намалят разходите.

Системите за напояване и използване на вода са функционални, но не са оптимизирани за минимално потребление и повторна употреба.

Изводи и препоръки:

Зоологическата градина се сблъсква с предизвикателства, свързани с високите разходи за електроенергия и вода.

Констатирахме, че липсват технологии за намаляване на потреблението на ресурси, като инсталиране на енергийно ефективни осветителни тела (LED осветление), въвеждане на соларни панели за подпомагане на енергийното потребление, инсталиране на системи за събиране на дъждовна вода и повторно използване за непитейни нужди.

Необходимо е да се предвидят инвестиции в енергийна ефективност:

- Подмяна на традиционното осветление с енергийно ефективно LED осветление.
- Инсталиране на възобновяеми енергийни източници, като соларни панели или термопомпи, за захранване на части от инфраструктурата.

Оптимизация на водните ресурси

- Създаване на система за събиране и съхранение на дъждовна вода.
- Преработка и повторна употреба на отпадъчни води за поддръжка на растителността и почистване.
- Въвеждане на мониторингова система за наблюдение и анализ на енергийното и водното потребление, което ще позволи по-добро управление и контрол.

Въвеждането на енергийно ефективни технологии и оптимизация на водните ресурси ще допринесе за по-ниски оперативни разходи, по-малко екологично въздействие и по-добра устойчивост на зоологическата градина.

5. Управление на отпадъците

Ефективното управление на отпадъците е от важно значение за минимизиране на екологичното въздействие на зоологическата градина и поддържане на чистота в съоръженията.

Съществуваща система за управление на отпадъците

Управлението на отпадъците в зоологическата градина обхваща:

-----www.eufunds.bg-----

- Биологични отпадъци от животните, включително тор и остатъци от храна.
- Общ битов отпадък, генериран от персонала и посетителите.
- Специализирано управление на медицински отпадъци.
- Разделно събиране на растителните отпадъци и предаването им на специализирана фирма за компостиране.
- зоологическата градина разполага с договор и система за безопасно съхранение и унищожаване на медицински отпадъци, което осигурява съответствие с нормативните изисквания.

Биологичните отпадъци се събират редовно, но няма договор с външна фирма за компостиране, което би позволило тяхното екологично оползотворяване.

Отпадъците от посетителите се събират в общи контейнери, като липсва разделно събиране.

Изводи и препоръки:

- Генерирането на големи количества биологични отпадъци от животните създава нужда от тяхното екологично оползотворяване чрез външни партньорства.
- Липсата на разделно събиране и рециклиране на отпадъците от посетителите ограничава устойчивостта на зоологическата градина.
- Трябва да се осигури възможност за разделно събиране на отпадъците за посетителите чрез инсталиране на специални контейнери.
- Необходимо е сключване на договор с фирма за компостиране, която да обработва биологичните отпадъци от зоологическата градина, с последващо екологосъобразно използване на получения компост.
- Да се работи за изграждане на партньорства с рециклиращи компании за управление на отпадъците от хартия, пластмаса и метал.

Интегрирането на екологосъобразни практики за управление на отпадъците чрез договорни партньорства и разделно събиране ще подобри устойчивостта на зоологическата градина и ще намали екологичния отпечатък на дейностите му.

6. Собственост и финансиране

Зоопарк Варна е частна общинска собственост, актуван с АКТ № 7191, регистър XXXVI от 15.11.2023 г. предоставен за управление на Кмет на община Варна, на основание чл. 12, ал. 5 от ЗОС.

Създадено, като Общинско предприятие „Зоокът“ през 1998 г. и преобразува в общинско предприятие (ОП) ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР към Община Варна.

Съгласно Правилник за работа на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР е организирано, като **дейност на бюджетна издръжка**, с отделна бюджетна сметка в рамките на бюджета на Община Варна. Общинското предприятие **внося в Община Варна всички получени приходи от продажбата на**

-----www.eufunds.bg-----

входни такси, дарения, спонсорства и пр. и получава субсидия за своята издръжка.

Предмета на дейност на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР е следния: *„отглеждане, развъждане на диви животни експонати, разширяване и обогатяване на животинския парк, чрез договори за бартерни замени, освобождаване от ненужни за експозицията и утежняващи финансово издръжката на предприятието животни и птици, чрез бартерни замени за хранителни, строителни и други необходими за издръжката на предприятието материали, а също и за специфични медикаменти и материали необходими за лечението на отделни видове.*

Сключване на договори за „осиновяване“ /договори за полагане на допълнителни грижи/ на отделни видове единични или групи животни.

Приемане от дивата природа на ранени, болни и изнемощели животни, съгласувано с РИОСВ - Варна“

Настоящата структура на управление на зоологическата градина не дава възможност за оперативност и гъвкавост. Задължителното одобрение на всички дейности от общинската администрация ограничава бързата реакция и вземането на оперативни решения. Тази организация не е достатъчно динамична и трудно отговаря на текущите предизвикателства в обслужването на животните и посетителите. Честите нужди от спешни ремонти и закупуване на храна и лекарства имат нужда от адекватно финансиране. Липсата на финансова самостоятелност затруднява ефективното управление и реакция на неотложни ситуации, което не трябва да се допуска за такъв важен обект.

Моделът на управление като Общинско Предприятие предоставя определена степен на сигурност и прогнозируемост на финансирането, тъй като разходите са заложили в общинския бюджет. В същото време води до значителна зависимост от решения, вземани на прекалено високо ниво в общинската администрация и общински съвет. Това създава затруднения в оперативната дейност, особено при необходимост от бързо реагиране или внедряване на иновативни подходи.

Финанси:

Основният източник на финансиране е общинският бюджет на община Варна. Разпределението на разходите е по категории, които определят средствата за заплати и други плащания за персонала, задължителните осигурителни вноски на работодателя, разходи за текуща издръжка, платени данъци, такси и административни санкции, основни ремонти на дълготрайни материални активи (ДМА), както и за придобиването на нови дълготрайни материални активи.

-----www.eufunds.bg-----

Последните 5 години разходите се разпределят, както следва:

Бюджетно перо	2024		2023		2022		2021		2020	
	бюджет	разход	бюджет	разход	бюджет	разход	бюджет	разход	бюджет	разход
Заплати и възнаграждения	605379	551507	458387	448510	393349	385050	366204	355092	325300	323353
други възнаграждения	26000	17946	19200	13089	12000	13463	17200	10137	8600	10371
осигуровки	116131	103280	87910	84960	70421	73933	70421	67914	60950	61569
издръжка	431463	241124	441917	314069	300400	237392	187519	187725	202164	167268
други	1400	0	1400	1000	1000	1000	0	0	0	0
Капиталови разходи	16200	1000	762346	2772	835991	1837	0	0	1200000	0
Общо	1196573	914857	1771160	864400	1613161	712675	641344	620868	1797014	562561
Неусвоени	281716		906760		900486		20476		1234453	

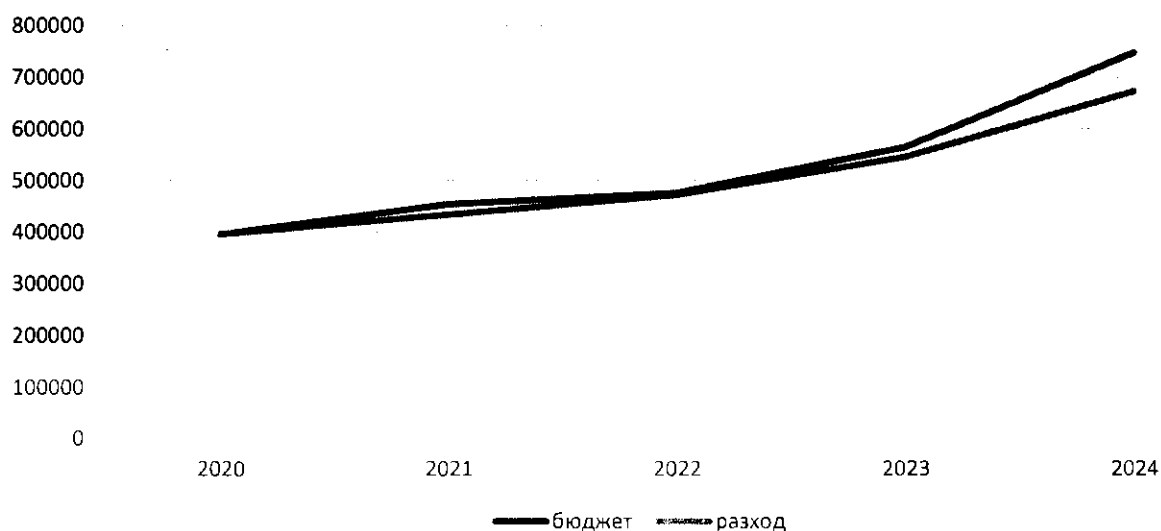
Капиталовите разходи са финансирани със Заемни средства с финансовия инструмент на Фонд за градско развитие Северна България“ (ФГР Север) чрез Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

Бюджета на ОП ЗООПАРК и Спасителен център гр. Варна нараства през последните 5 години.

Отпуснатите средства за издръжка се увеличават повече от двойно от 2020 до 2024 г.

Разходите за персонала - заплати и възнаграждения и осигуровки са увеличени почти двойно от 2020 до 2024 година.

Разходи за персонал на Зоопарка

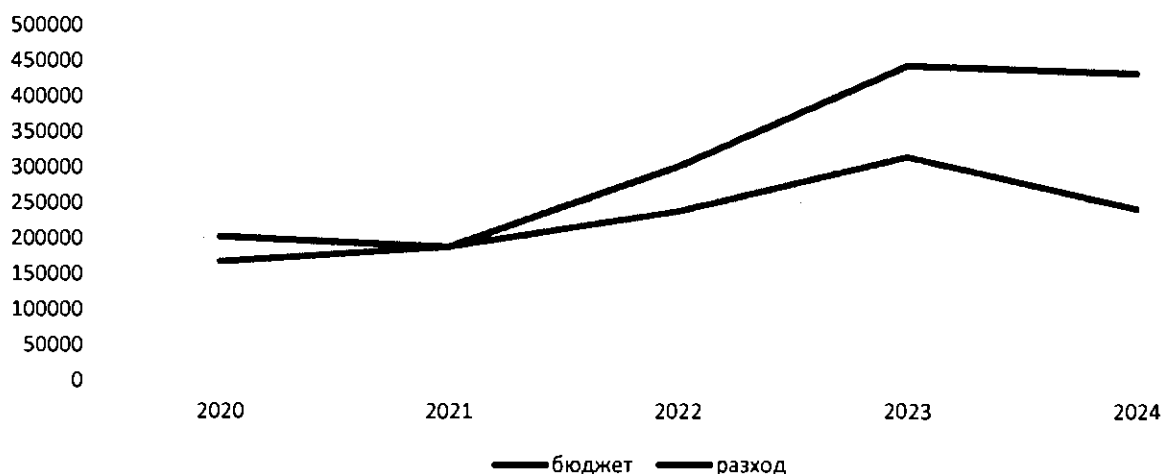

Въпреки това усвояемостта на отпуснатите бюджетни средства за издръжка е незадоволителна.

-----www.eufunds.bg-----

Разходи за издръжка на Зоопарка

През 2024 г. са усвоени 55.8% от предвидените бюджетни средства за издръжка на зоологическата градина.

Изводи и препоръки:

- Към настоящият момент зоологическата градина функционира, като Общинско предприятие, поради което липсва ясно дефиниран и устойчив бизнес модел за генериране и управление на приходи, както и за адекватно извършване на разходи. Приходите от дейността на зоологическата градина не се използват целево за нейното развитие, което ограничава възможността за обновяване на инфраструктурата, привличане на посетители и участие в допълнителни проекти. Този начин на управление не стимулира активното развитие на съпътстващи дейности, които биха могли да осигуряват допълнителни приходи и относителна финансова самостоятелност.
- Като общинско предприятие зоологическата градина няма пряк контрол върху разходването на средства гласувани от общинския бюджет за покриване на нуждите му. Всички разходи по издръжката са обвързани с провеждането на обществени поръчки по Закона за обществените поръчки (ЗОП). Процедурите за избор на доставчици и изпълнители се подготвят предварително и изискват значително време, като се провеждат пазарни проучвания, съгласувателни процедури от всички структури на общината, одобрение от финансов контролор, стриктно прилагане на система за контрол по отношение на целесъобразността и законосъобразността на разходите. Тази тромавост и забавяне много често изостава от променящите се условия на пазара, колебанията на цените и инфлацията и съответно се отразява в резултата на изпълнението на сключените договори, компромис с качеството на услугите и доставката на продукти.
- В голяма част от случаите тази процедура за закупуване на продукти и материали и разходването на средства за задоволяване на нуждите на зоологическата градина пречат разходването на предварително одобрения бюджет.
- Пряка последица е това, че зоологическата градина има отпуснати средства от общинския бюджет, които не успява да усвои и съответно да задоволи нуждите си.

- Ограничените финансови ресурси често не са достатъчни за редовна модернизация и обновяване на инфраструктурата, което влияе негативно върху качеството на предлаганите услуги.
- В бюджета не са планирани разходи за обновяване и разнообразяване на колекцията и транспорт на животни. Следва да се отчете, че в голяма част от случаите разходите за транспорт могат да бъдат в значителен обем и да надхвърлят даже стойността на видовете животни, които в по-голямата част от случаите се придобиват от дарения или на разменни начала с други зоологически градини. Необходимо е такива разходи да се предвиждат, в контекста на съвременното функциониране и поддръжка на зоопарковете.
- Поради това, че Зоопарк Варна е Общинско предприятие приходите в зоологическата градина, които са основно от входни такси, не влизат в бюджета на зоологическата градина, който практически няма собствен бюджет, с който да разполага.
- Отделно от всичко, тромавостта на процедурата по провеждане на обществени поръчки, много затрудняват, забавят, а в отделни случаи даже пречат нормалната работа на зоологическата градина.
- Като препоръка към общинската администрация може да се помисли за нова организационна форма на управление на зоологическата градина. Предвид съвременните дейности в областта на екологията, културата и образованието, би могло да зоологическата градина да се реорганизира, като общински институт на бюджетна издръжка, но с относителна оперативна самостоятелност, по вида на Общинските културни институти. Тази форма на управление дава възможност за генериране на собствени приход и участие в национални и международни проекти, които да дават допълнително финансиране и обогатяват дейността на зоологическата градина. Това може да бъде особено полезно за мотивиране и финансово стимулиране на служителите, за подпомагане на управление на оперативните разходи за поддръжка и за набавянето на животни за колекцията. Следва да се отбележи, че дори при сегашната финансова ситуация, за разлика от повечето зоопаркове в България Зоопарк Варна е много близо до възможност за самоиздържане и подходящ бизнес модел би бил силно мотивиращ за развитието му.

7. Организационна структура и кадрова политика

През последната отчетна 2024 година в зоологическата градина постоянно са наети 29 души персонал, включително и директор на общинското предприятие. Организационната структура на зоологическата градина включва основни длъжности, необходими за неговото функциониране:

Директор Технически секретар – 1 бр. Зооинженер – 1 бр. Ветеринарен лекар – 1 бр. Уредник зооколекция – 1 бр. Зоолог – 1 бр. Гледачи на животни – 6 бр. Пазачи – 5 бр. Поддръжка – 7 бр.	Главен счетоводител – 1 бр. Човешки ресурси 1 бр. Касиер домакин – 1 бр. Касиер – 2 бр.
--	--

-----www.eufunds.bg-----

Наличният персонал е разпределен спрямо ключовите направления в дейността на зоологическата градина, но ограниченият брой служители затруднява изпълнението на всички оперативни и стратегически задачи, като принуждава съвместяването на няколко дейности от едни и същи лица.

Настоящият персонал е професионален и компетентен и покрива вменените му задължения и поставени задачи, но е крайно недостатъчен

Дейността ОП ЗООПАРК-СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР-ВАРНА се ръководи пряко от Директор, назначен по трудово правоотношение от Кмета на Община Варна. Директорът на отговаря за изпълнението на дейностите по управление, организация и контрол на всички работещи в зоологическата градина.

Зоологическата градина притежава Лиценз №48, издаден от МОСВ на 28.11.2024 г., с валидност до ноември 2029 г., удостоверяващ съответствие с изискванията на Наредба №6 от ЗБР и Директивата 1999/22/ЕО.

7.1. Оценка на квалификацията

Зоологическата градина изпълнява изискванията на чл. 3 от Наредба No 6/23.10.2003 г., относно наличието на персонал с подходящо висше образование за работа в зоологическа градина в областта на биологията и ветеринарната медицина, разполага с експерт на позиция - зооинженер. Осигурени са позиции за ежедневна грижа за животните, склададжия и пет охранителя. В екипа на зоологическата градина не са включени достатъчно технически лица, които могат да извършват текущи ремонтни дейности. Няма служители, които да се занимават с обучение и развитие на научна дейност. Към настоящия момент, при необходимост, зоологът и ветеринарният специалист предоставят информация на организирани групи с цел обучение и представяне на различните видове от фонда на зоологическата градина.

Квалификацията на персонала е съобразена с изискванията за специалистите, като те покриват основните компетенции, необходими за изпълнение на техните задължения.

Съвременните стандарти и изисквания за работа с животни в зоологически градини, както и изискванията на EAZA, изискват „гледачите“ да съблюдават благосъстоянието на зоопарковите животни, чрез наблюдение на индивидите в колекцията, водене на записи за здравословното, физическото и психичното състояние на животните, както и информация относно храненето, размножаването и интегрирането на нови индивиди в групите, когато е приложимо. Тези дейности се документират в „Дневник на гледача“, където ежедневно се записват наблюдаваните специфични характеристики, с цел максимално подобряване на благосъстоянието на отделните животни. Освен това, задълженията на „гледачите“ трябва да обхващат и всички аспекти на

-----www.eufunds.bg-----

средовото обогатяване за животните, включително планирането, изпълнението и оценката на тяхната ефективност.

7.2. Оценка на мотивацията

Мотивацията на персонала е повлияна от ограничените възможности за професионално развитие и обучение. Липсата на допълнителни стимули (материални или нематериални) води до по-ниска удовлетвореност и затруднения при задържането на квалифицирани кадри.

Изводи и препоръки:

- Гледачите на животни притежават компетенции, достатъчни за задоволяване на базовите нужди на видовете, за които са отговорни. Очевидна е нуждата от финансова и друга мотивация, за да бъдат назначавани и задържани подходящи хора за тези длъжности. Има нужда от допълнително обучение и специализация на гледачите с цел – да се запознаят детайлно с изискванията на новите видове, които могат да попаднат в сектора. Допълнително обучение за обогатяване на средата на животните и добри практики с диви видове, отглеждани в зоопарк.
- Необходимо е всички работещите в зоологическата градина да участват в периодични обучения за придобиване на нужните знания и умения, както и участие в международни и регионални природозащитни планове и програми за повишаване на квалификацията и обмяна на опит.

8. Анализ на съхранението на информация и документооборот

Съхранението на информация и управлението на документооборота в зоологическата градина са ключови за ефективното функциониране на организацията и за поддържане на прозрачност и отчетност.

Съществуваща система за съхранение на информация

Зоологическата градина разполага със софтуер за управление на данни за животните, който обхваща основни аспекти, като:

- Регистри за раждания, смъртност, здравословно състояние, хранене.
- Данни за произход, размножаване и движение на животните.
- Планиране на ветеринарни процедури.

Изводи и препоръки:

- Системата е интегрирана и обединява различните регистри и документи, което улеснява оперативната работа и анализа на данни.
- Софтуерният продукт не е свързан с международни бази данни, което ограничава възможностите за глобално сътрудничество, достъп до актуална информация за видовете и участие в международни програми.

Документооборот

Документооборотът в зоологическата градина включва:

- Водене на регистри за животните съгласно изискванията на Наредба №6 от ЗБР.
- Издаване на протоколи за ветеринарни процедури, смъртни актове и аутопсионни протоколи.

-----www.eufunds.bg-----

- Документация за административни дейности и управление на персонала.

Съответствие с добрите практики и амбицията за интегриране в EAZA

Воденето на записи за животните и съхранението на данни отговарят на изискванията на българското законодателство.

Липсата на интеграция с международни бази данни ограничава възможностите за участие в глобални инициативи за мониторинг и опазване на видовете.

Изводи и препоръки:

- Необходима е замяна на съществуващия софтуер със система, която е интегрирана с международни платформи, за да се подобри достъпът до глобални бази данни и анализи.
- Обучение на персонала за работа със съвременни софтуерни системи и оптимизиране на процесите за управление на информацията.

9. Сигурност и безопасност

Сигурността и безопасността са от първостепенна важност при управлението на зоологическата градина, обхващащи мерките за защита на посетителите, персонала и животните.

9.1. Сигурност за посетителите

Системите за контрол на достъпа и движение в зоологическата градина са проектирани с цел предотвратяване на инциденти. Налични са заграждения, осигуряващи безопасно наблюдение на животните без пряк контакт.

Към настоящият момент е налична система за видеонаблюдение, но контрола и управлението е предоставено на общинска полиция на община Варна, което затруднява екипа на зоологическата градина и фактически пречатства оперативното използване на системата.

Изводи и препоръки:

- Има нужда от по-ясно обозначаване на аварийните изходи и пътеки за евакуация в случай на извънредни ситуации.
- Има налична базова, но недостатъчна система за информиране на посетителите относно процедурите за безопасност, но е необходимо да се разработи нова, в съответствие с новите нормативни изисквания.
- Трябва да се направи преоценка на защитата на посетителите, като осигуряване на парапети, обезопасяване на сервизни зони и маркиране на маршрути за евакуация.
- Трябва да се преоценят информационните табели.

9.2. Сигурност за персонала

Персоналът, особено гледачите, работи в близост до животните, което изисква спазване на строги протоколи за безопасност.

Налична е регулярна програма за обучение на персонала за работа с опасни животни, която се провежда систематично. Желателно е програмата да бъде актуализирана до по-високи стандарти.

-----www.eufunds.bg-----

Провеждат се тренировки за аварийни ситуации, които се документират надлежно.

Липсва специализирано обучение на гледачите по групи животни, което ограничава тяхната експертност и ефективност.

Оборудването за защита на персонала е минимално и изисква подновяване.

9.3. Сигурност за животните

Загражденията са проектирани така, че да осигуряват защита както за животните, така и за посетителите.

Част от загражденията не отговарят напълно на съвременните стандарти за сигурност и безопасност.

Част от загражденията са занемарени и остарели, има нужда от реконструкция на оградите в сектор Тревопасни, за да се намали травматизма на животните и да се предостави добра възможност за наблюдението им от посетителите.

9.4. Аварийни протоколи

зоологическата градина разполага с базови протоколи за безопасност, които включват:

- Основни инструкции за действие при извънредни ситуации.
- Протокол за реакция при опасни животни извън загражденията
- Връзка с местните служби за спешна помощ.

Изводи и препоръки:

- Наложителна е експертиза за техническите съоръжения.
- Наложителна и спешни са реконструкция на външната ограда и изграждане на системи с двойни врати за опасните животни.
- Има нужда от буферна зона между оградите и посетители при някои заграждения.
- Следва голяма част от загражденията да бъдат ремонтирани и реконструирани, с оглед осигуряване на по-голяма безопасност при отглеждането и обслужването на животните.
- Необходимо е по-добро осигуряване на загражденията и буферните зони.
- Реконструкция и осъвременяване мерките за безопасност, чрез използване на съвременни намеси, без да се нарушават хабитати на животните и при осигуряване на необходимото спокойствие за отглеждането им.

10. Посетителския интерес

Следвайки основните цели и визията ни за развитие на зоологическата градина с прилагането на настоящата стратегия ще се стремим да привлечем посетителите, като им се предлага едно различно преживяване, обогатено с допълнителна добавена стойност в посока на образователните функции на съвременните зоологически градини.

-----www.eufunds.bg-----

Зоологическата градина е целогодишно отворена за посещение.

Към настоящият момент зоологическата градина генерира приходи от продажбата на входни такси, като посещаемостта за последните 5 години е, както следва:

- 2019 г. - 165 хил. души, приходи от 204 319 лв.
- 2020 г.- 117 хил. души, приходи от 189 690 лв.
- 2021 г. -145 хил. души, приходи от 205 171 лв.
- 2022 г. - 200 хил. души, с приходи от 219 396 лв.

зоологическата градина предлага за посетителите зони за отдих и игра, алеи за разходка и наблюдение, информационни табели за животните и образователни експозиции. Местонахождението на Варненската зоологическа градина в рамките на Морската градина и естественото и разположение в богата паркова среда привлича посетителите, като много приятно място за разходка и забавление.

Има налични обновени съоръжения и атракции, но не са достатъчно, а ограниченото предлагане на допълнителни услуги, затруднява създаването на уникално и запомнящо се посещение. зоологическата градина разполага с възможности за директен контакт с посетителите, но липсва регулярен механизъм за обратна връзка, като анкети или дигитални отзиви. Не се предлага достатъчно преживяване на приключение и изненада при разглеждане на колекцията, което е важен елемент за модерните посетители.

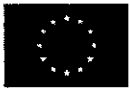
На територията на зоологическата градина няма заведения за храни и напитки, магазин за сувенири и екскурзоводски услуги, които биха подобрили преживяването на посетителите.

Привличането на посетители се основава на стандартни практики, като реклама чрез местни и национални медии и социални мрежи. Необходима е цялостна нова стратегия за популяризиране на зоологическата градина и привличане на различни целеви групи. Както и създаване на програми, насочени към по-задълбочен и обогатяващ разказ за отделните животински видове.

Няма осигурен до вътрешни помещения на животните, нито възможност посетителите да надникнат в тях. не е предвидено да се посещават вътрешни помещения и обстановката в тях не е подходяща за публичен достъп. Посетителите имат възможност да наблюдават животните единствено в техните външни заграждения, което намалява посещаемостта на зоологическата градина през по-студените месеци през годината.

Колекцията на животни е обичайна и много сходна с тази на останалите зоопаркове в България, което намалява нейната атрактивност.

-----www.eufunds.bg-----

Някои видове в зоологическата градина са твърде скъпи за поддръжка, което е предизвикателство за сравнително малък зоопарк.

Организацията на посетителските пътеки дава възможност да наблюдават животните единствено в техните външни ограждения, което намалява атрактивност

Посетителите в наши дни са информирани и с богат опит, което изисква уникалност на преживяването, както и високи естетични норми към което трябва да се стремим.

Липсва атрактивния разказ за отделните видове животни, прякото докосване до живота, навиците и спецификите на животинските видове.

Липсва конкретния образователен елемент и добавената стойност при представянето на животните.

Изводи и препоръки:

- Могат да се подобрят и разнообразят разположението на огражденията и да се променят посетителските пътеки, за да се разнообразят посетителските посоки за разглеждане на зоологическата градина, което ще направи по-приятна и атрактивна разходката между отделните животни.
- Могат да се направят повече контактни зони с животните и пряк достъп, което ще привлече много повече посетители и ще допринесе за уникалността на посетителското преживяване;
- Могат да се реновират и осъвременят зоните за наблюдения, като се намалят визуалните прегради и се поставят стъклени зони за наблюдения.
- Могат да се въведат нови информационни съоръжения, като интерактивни табла, карти на зоологическата градина или аудиогидове.
- Обитанията могат да се трансформират по по-подходящ и атрактивен начин, акот представят по-ясно естествената среда на животинските видове в зоологическата градина.
- Рекорструкции и реновациите на съществуващите структуриследва да бъдат предвидени по начин, който да дава възможности на посетителите да наблюдават животните в техните вътрешни помещения през всички периоди на годината.
- Посетителите трябва да бъдат активно ангажирани в природозащитните инициативи на зоологическата градина, което увеличава екологичната значимост и спомага за образователния ефект насочен към опазването на дивата природа и животните.

11. Информация, обучение и научни изследвания

Съвременният Зоопарк има важна роля в областта на образованието и научните изследвания.

Целта на настоящият план за развитие е зоологическата градина да се превърне в научно-изследователски и образователен център, като с дейността ще допринася за информираността на обществото относно спецификите и начина на животинските видове, техните нужди и значението на опазването на биологичното разнообразие.

-----www.eufunds.bg-----

11.1. Информация

Основните образователни материали в зоологическата градина включват:

- Статични информационни табели за видовете, съдържащи основна информация за биологията и местообитанието на животните.
- Информация за природозащитния статус на застрашените видове, представена в ограничен обем.

Изводи и препоръки:

- Има необходимост от осъвременяване на информационните табели и използване на интерактивни и модерни информационни инструменти, като QR кодове за достъп до разширено съдържание, аудио и видеогидове или мобилни приложения.
- Трябва да се наблегне на популяризиране на глобалните проблеми, свързани със защитата на видовете, чрез кампании или образователни панели.

11.2. Обучение

В зоологическата градина се провеждат уроци на открито, образователни обиколки за училищни групи и демонстрации за поведението и грижите за животните. Ежеседмично се публикуват образователни статии в онлайн платформите на зоологическата градина.

Провежданите обучителни дейности в зоологическата градина включват:

- Уроци и образователни обиколки за училищни групи.
- Демонстрации за поведението и грижите за животните.
- провеждат се събития по обогатяване на средата в реално време, вкл. Излъчване на живо в социалните медии;
- провеждане на лекции с групи от училища относно важността на средовото обогатяване.

Изводи и препоръки:

- Трябва да се създаде образователен център, което е основна функция на всеки съвременен зоопарк.
- Липсва систематична програма за обучение, която да обхваща различни възрастови и социални групи, което трябва да бъде основен приоритет на зоологическата градина
- Недостатъчни са възможностите за участие на местните училища и университети в дългосрочни проекти или стажове, които биха засилили връзката между зоологическата градина и образователните институции.
- Липсва персонал, ангажиран с обучението на посетителите, въпреки че се разполага с квалифицирани кадри. Има нужда от провеждане на обучения за предоставяне на висококачествени образователни услуги.
- Необходимо е създаването на редовна програма за провеждане на беседи, демонстрации и други активни мероприятия с цел образование, за да може да се създаде трайна публика, която да ползва тези услуги.

11.3. Научни изследвания

Дейностите в сферата на научните изследвания са ограничени и включват:

-----www.eufunds.bg-----

- Наблюдение и мониторинг на здравословното състояние и поведението на животните.
- Поддържане на основна база данни за видовете в зоологическата градина, включително регистри за раждаемост, смъртност и здравословно състояние.
- В Лиценз №48, издаден от МОСВ на 28.11.2024 г. е констатирано, че зоологическата градина не участва в научни и други изследвания от значение за опазване и отглеждане на видовете, включително в такива свързани с повторното въвеждане в природата на диви животни
- зоологическата градина не провежда образователна и възпитателна дейност по опазване на видовете.

Изводи и препоръки:

- зоологическата градина не участва активно в научни изследвания и програми за сътрудничество с национални и международни институти.
- Липсва капацитет за провеждане на изследвания върху поведенческите и екологичните нужди на видовете, както и за участие в научни публикации.
- Няма изградена стратегия за насърчаване на научните изследвания или за привличане на студенти и учени към зоологическата градина.

11.4. Сътрудничество с образователни и научни институции

зоологическата градина има потенциал да стане партньор на образователни институции. Към момента съществува неформално сътрудничество със Софийския университет, катедра "Екология", което включва споделяне на данни и информация за видовете.

Има установено партньорство и с Природонаучен музей Варна (изготвяне на препарати от животни с образователна цел и за установяване на връзка с други институции и учени в сферата на биологичното разнообразие)

Изводи и препоръки:

- Липсва персонал, ангажиран с научно-образователна дейност. Изграждането на образователен център трябва да е една от първостепенните цели на зоологическата градина.
- Липсват активни съвместни програми с университети, училища или неправителствени организации, фокусирани върху научни изследвания и природозащитно образование.
- Няма структурирани програми за обмен на знания с други зоопаркове или природозащитни центрове.
- Наложително е въвеждането на модерни информационни технологии, които да направят образователната и научната дейност по-достъпна и интерактивна за посетителите.
- Необходимо е създаването на дългосрочна програма за обучение на персонала, насочена към повишаване на капацитета за предоставяне на информация и провеждане на научни изследвания.
- Необходимо е да се развие партньорство с научни и образователни институции, което би могло да увеличи научната и образователната стойност на зоологическата градина.

12. Природозащитни дейности

-----www.eufunds.bg-----

Варненският зоопарк е спасителен център и развива активна дейност по спасяване, лечение и рехабилитация на животни в нужда. Част от излекуваните животни се освобождават и връщат в естествените им хабитати, а на онези с трайни увреждания остават за отглеждани в зоологическата градина.

зоологическата градина има потенциала да играе важна роля в опазването на биологичното разнообразие чрез участие в природозащитни дейности и проекти за защита на застрашени видове. Дейността на спасителния център би могла да се развие и обогати допълнително, при създаване на подходящ ресурс за това.

Съществуващи природозащитни дейности:

- зоологическата градина участва в природозащитни дейности чрез функционирането на спасителен център
- Центърът приема бедстващи животни, предоставя им необходимите грижи и, когато е възможно, осигурява тяхното връщане в природата.
- Провежданите дейности са ограничени до базови образователни инициативи и грижа за животни, отглеждани в зоологическата градина, но съществуват възможности за обогатяване на тези дейности чрез разширяване на сътрудничеството с природозащитни организации.
- Съществуват възможности за обогатяване на тези дейности чрез разширяване на сътрудничеството с природозащитни организации.

Природозащитно образование

Образователните програми включват:

- Основни уроци за посетителите относно значението на опазването на редките видове.
- Информация за биологията и екологията на животните, налични в зоологическата градина.

Изводи и препоръки:

- Липсва структурирана програмата за природозащитно образование, насочена към повишаване на осведомеността на посетителите относно глобалните екологични предизвикателства.
- Информацията е представена основно на статични табели, без интерактивни или модерни елементи, които да привлекат вниманието на различни възрастови групи.

Участие в проекти и Сътрудничество с неправителствени организации:

Поради липса на свободен капацитет от екипа зоологическата градина не е активен участник в международни природозащитни програми, но си сътрудничи с три неправителствени организации (НПО). Това партньорство е добра основа за развитие и създаване на нови проекти в тази област. С една от тях – Фондация “По-диви Родопи” зоологическата градина освобождава в природата на Източни Родопи елени, но сътрудничеството е сравнително отскоро и тепърва развива потенциала си. Това сътрудничество е положителен знак и предоставя добра основа за бъдещо разширяване на природозащитните дейности.

Изводи и препоръки:

- Няма включване в програми за размножаване и повторно въвеждане в дивата природа на застрашени видове.

-----www.eufunds.bg-----

- Липсва включване в европейски мрежи за опазване на животински видове, като тези координирани от Европейската асоциация на зоопарковете и аквариумите (EAZA).
- Към момента липсват големи съвместни проекти с национални или международни организации, но потенциалът за развитие е налице.
- Има нужда от значително подобрене на материалната база на Спасителния център към зоологическата градина, което да доведе до разширяване на дейностите на спасителния център чрез допълнителни ресурси и партньорства.
- Включване в международни програми за консервация на застрашени видове, което би могло да повиши значимостта на зоологическата градина в опазването на биологичното разнообразие.
- Разработване на иновативни образователни инициативи, насочени към осведомяване на посетителите относно глобалните природозащитни усилия.

-----www.eufunds.bg-----

13. Колекция на животинските видове

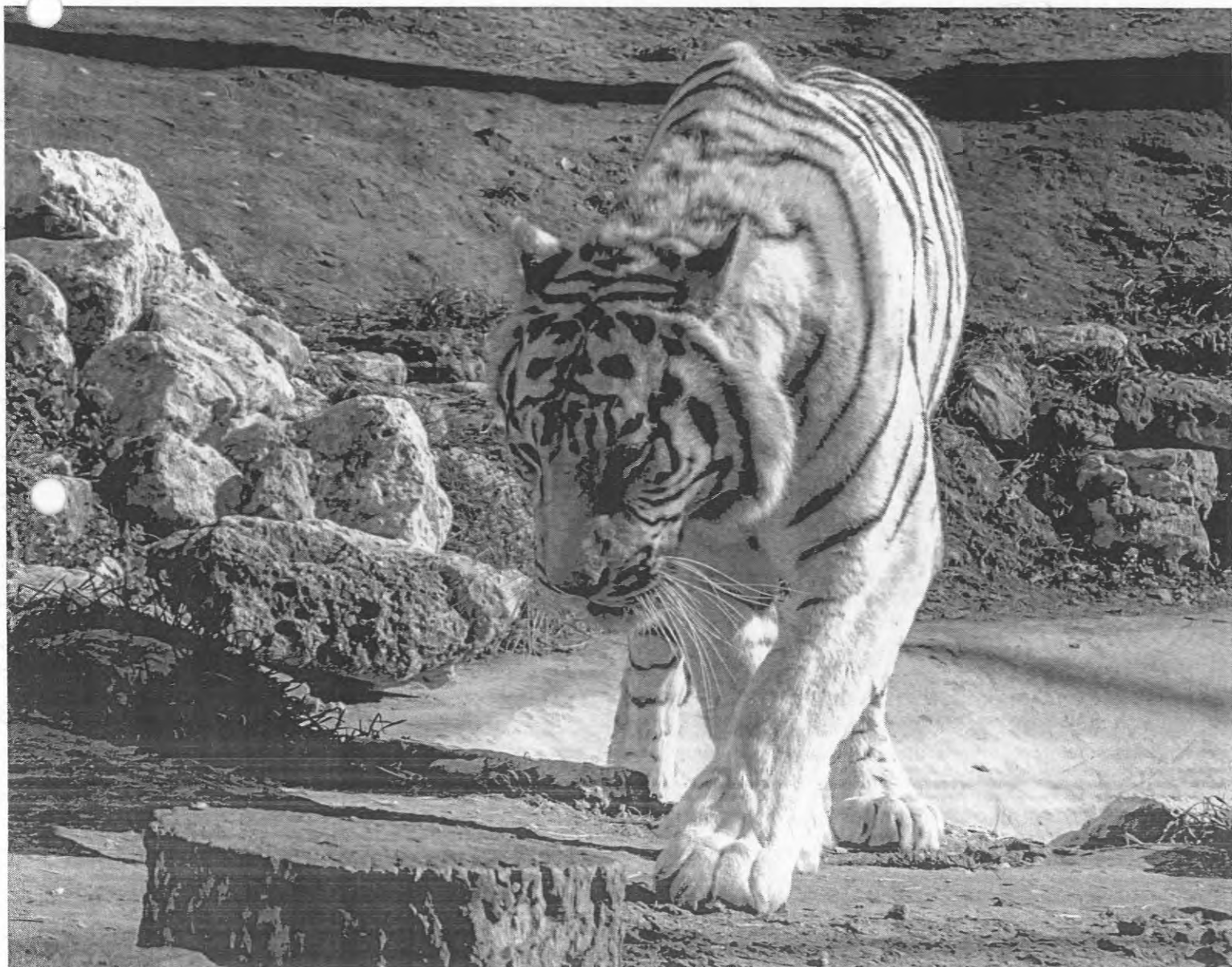
Понастоящем колекцията включва 48 вида диви животни с общо 219 екземпляра, в следното съотношение:

- Бозайници: 19 вида, 64 екземпляра;
- Птици: 29 вида, 157 екземпляра.

От тях местни за територията на страната са 21 диви вида, включително един изчезнал от фауната на България, а чуждите видове са 34, включително два инвазивни

Отглежданите домашни животни са представители на 11 вида с обща численост от 120 екземпляра, в това число: Бозайници: 5 вида, 39 екземпляра;

- Птици: 6 вида,
- 81 екземпляра.

-----www.eufunds.bg-----

В План за колекцията е направен подробен анализ на отглежданите животински видове, състоянието на техните местообитания и препоръки.

В настоящата си колекция зоологическата градина отглеждат 11 местни консервационно значими видове, чието природозащитно състояние е оценено в Червената книга на Република България:

- Кафява мечка (*Ursus arctos*)
- Вълк (*Canis lupus*)
- Европейски рис (*Lynx lynx*)
- Поен лебед (*Cygnus cygnus*)
- Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*)
- Бял щъркел (*Ciconia ciconia*)
- Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*)
- Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*)
- Бухал (*Bubo bubo*)
- Сокол орко (*Falco subbuteo*)
- Сокол скитник (*Falco peregrinus*)

Както и 4 вида неместни консервационно значими видове

- Сервал (*Leptailurus serval*)
- Африкански лъв (*Panthera leo*)
- Леопард (*Panthera pardus*)
- Бенгалски тигър (*Panthera tigris tigris*)

Животинските видове се отглеждат в 37 заграждения и волиери, и две езера.

-----www.eufunds.bg-----

Изводи и препоръки::

- Отглежданите животински видове са атрактивни и привличат вниманието на посетителите.
- ЗООПАРК Варна разполага с относително ограничена площ и няма възможност да бъде разширена използвана територия. Предвид на това отглежданите животни следва да бъдат внимателно подбрани и местообитанията им да се съобразят с тези предпоставки.

Подробен анализ и предписания са разгледани в ПЛАН ЗА КОЛЕКЦИЯТА на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА 2025 - 2034г.

14. Хранене на животните

Храненето е ключов аспект от грижите за животните, осигуряващ тяхното здравословно състояние, жизненост и благополучие.

14.1. Организация на храненето

Храненето на животните в зоологическата градина се организира съобразно видовете изисквания и се извършва по предварително изготвени режими. Основните компоненти на хранителния процес включват:

- Разнообразие на хранителните продукти според специфичните нужди на видовете.
- Постоянен мониторинг на качеството и количеството на предлаганата храна.

Зоологическата градина разполага със специализиран софтуер за управление на данни, който свързва информацията за храненето с други записи за животните, като здравен статус и поведение.

Хигиената при съхранение и предоставяне на храна е на много високо ниво, което допринася за доброто здравословно състояние на животните.

Храната се разпределя по сектори чрез ръчни колички. Има нужда от моторно задвижвани средства за безопасен и сигурен транспорт на храната, посудата и материалите за обогатяване на средата.

Има фиксирани дажбени таблици, които са на разположение на персонала в помещението за приготвяне на храна, изготвени, съгласувани и утвърдени от съответните специалисти и директора. Отговарят на изискванията на българските стандарти, но е необходимо да бъдат стандартизирани за достигане на международните изисквания в тази област. Това е изключително важно за осигуряване на устойчиви хранителни режими на животните при различни условия.

-----www.eufunds.bg-----

14.2. Трудности при снабдяването

Снабдяването с храни се осъществява съгласно процедурите по Закона за обществените поръчки (ЗОП), което ограничава възможността за гъвкавост и бързо адаптиране към специфични нужди.

Процедурите по ЗОП често забавят доставките и ограничават достъпа до по-специализирани и разнообразни храни за някои видове.

Получаване на дарения на храни от местни производители е кампанийно и инцидентно.

14.3. Състояние на базата за хранене

зоологическата градина разполага със складови помещения, които са достатъчни за съхранение на необходимите количества храни.

Не са обособени специализирани помещения за обработка на храни за различните групи животни (напр. хищници, тревопасни, примати).

Няма строго определена концепция за въвеждане на нови хранителни добавки и допълващи фуражи, които да обогатят хранителните режими.

Въпреки спазването на изискванията, хранителното обогатяване (предлагане на иновативни методи за предлагане на храна, стимулиращи естественото поведение) е ограничено.

Помещенията за съхранение и обработка на храните се нуждаят от ремонт и осъвременяване.

14.4. Съответствие с нормативните изисквания

Хранителните режими и осигуряването на хранителни продукти съответстват на нормативните изисквания за отглеждане на животни в зоопаркове.

Необходима е стратегия за по-широко използване на готови смеси, които биха могли да улеснят осигуряването на балансирани диети за животните.

Изводи и препоръки:

- Да се изследва възможността за директно договаряне с местни производители за доставка на пресни и разнообразни храни.
- Разработване на програма за дарения на храни от фирми и физически лица.
- Въвеждане на нова концепция за хранителни добавки, допълващи фуражи и използване на готови смеси.
- Инвестиции в оборудване за по-добра обработка и съхранение на храните.
- Разработване и въвеждане на фиксирани дажбени таблици за всички видове в колекцията, което би улеснило управлението на храненето и контрола върху количествата. Под стандартизирани и фиксирани таблици се има предвид, те да бъдат съгласувани от всички специалисти с отношение към храненето и

-----www.eufunds.bg-----

утвърдени от директора, като имат ранг на задължителен документ. Промените в храненето да могат да се извършват само в предварително упоменати граници.

15. Хигиена

Поддържането на хигиената в зоологическата градина е ключов аспект за осигуряване на безопасността и здравословното състояние на животните, персонала и посетителите.

15.1. Състояние на хигиенните практики

Хигиената в зоологическата градина се поддържа чрез регулярен график за почистване на загражденията, зоните за приготвяне на храната и обществените площи. Съществува интегрирана система за осигуряване на безопасността на храните (НАССР).

Загражденията се почистват ежедневно, но има нужда от по-стриктен контрол върху спазването на хигиенните стандарти от страна на гледачите.

Зоните за хранене и съхранение на храни са в добро хигиенно състояние, но съществува потенциал за подобрене чрез въвеждане на модерни практики и оборудване.

Периферните зони за посетители се поддържат чисти, но липсват специални контейнери за разделно събиране на отпадъците.

В зоологическата градина се извършва професионална дезинфекция, дезинсекция и дератизация (ДДД), като дератизацията е изцяло под контрола на зоологическата градина. Това е важно за предотвратяване на разпространението на болести сред животните и за поддържането на безопасна среда.

15.2. Инфраструктура и оборудване за хигиена

Основното оборудване за почистване включва стандартни инструменти и консумативи.

Липсват специализирани машини за механизирано почистване на по-големи заграждения и алеи.

Системите за управление на отпадъците са базови и не включват компостиране или други методи за устойчиво обезвреждане на отпадъците от отглеждането на животните.

15.3. Протоколи за дезинфекция

Дезинфекцията на зоните за животните се извършва редовно и е съобразена с вида на обитателите и техните нужди. Използват се безопасни и ефективни дезинфектанти, одобрени за употреба в зоологически градини.

Изводи и препоръки:

- Нужна е по-добра механизация на процесите, което би облекчило труда на гледачите и би повишило ефективността на почистването.
- Осигуряването на хигиената в условията на ограничен ресурсен капацитет е предизвикателство.
- Необходими са инвестиции в модерно оборудване за механизизирано почистване.
- Липсата на подходяща инфраструктура за управление на отпадъците изисква разработване на нова система, която да включва компостиране на органични материали и разделно събиране.

16. Ветеринарно медицинско обезпечаване

Ветеринарното медицинско обезпечаване е ключов елемент за поддържане на доброто здраве на животните, както и за предотвратяване и контрол на заболявания в зоологическата градина.

16.1. Състояние на ветеринарната дейност

Ветеринарната дейност в зоологическата градина се осъществява от квалифициран ветеринарен лекар, който следи здравословното състояние на животните и прилага профилактични и терапевтични мерки.

Основните задачи включват:

- Провеждане на редовни здравни прегледи.
- Изготвяне и изпълнение на профилактични програми за ваксинации и обезпаразитяване.
- Диагностика и лечение на заболявания.
- Лечение на диви животни, постъпващи в спасителния център, което подпомага тяхното възстановяване и, когато е възможно, връщане в природата.

16.2. Инфраструктура и оборудване

Зоологическата градина разполага с ветеринарномедицинска амбулатория и базово оборудване за осигуряване на основна медицинска грижа.

Амбулаторията е функционална, но има нужда от разширение и допълване с модерно оборудване. Необходимо е промяна на категорията от III до категория II и изграждането на специализирана операционна зала за провеждане на хирургични интервенции на място.

Изводи и препоръки:

- Оборудването за мониторинг и диагностика е ограничено и не позволява изпълнение на по-сложни медицински процедури.
- Имобилизацията чрез анестезия се прилага с добра честота и компетентност, което значително подобрява безопасността при работа с животните и намалява

-----www.eufunds.bg-----

нивата на стрес по време на медицински интервенции и други манипулации, и преместване.

- Необходимо е подобряване и разширяване на зоните за карантиниране, за да се увеличи капацитетът и да се осигури по-голямо удобство за животните.
- Препоръчително е замяна на съществуващата дигитална система за медицински досиета с такава, която е интегрирана с международни бази данни, за да се подобри достъпът до глобална информация и възможности за сътрудничество.

16.3. Профилактика и карантиниране

В зоологическата градина се прилагат стриктни протоколи за профилактика и карантиниране на новопристигнали животни.

Профилактичните програми са редовни и съобразени с видовите нужди.

Зоните за карантина са функционални, но са ограничени по капацитет, което би затруднило приемането на повече нови животни едновременно.

16.4. Реакция при спешни случаи

При спешни случаи ветеринарният екип реагира своевременно, като използва наличните ресурси.

зоологическата градина има сключен договор с водеща ветеринарна клиника, което осигурява експертна подкрепа при сложни медицински случаи. Това значително намалява натоварването върху единствения ветеринарен лекар и допринася за бързата реакция в извънредни ситуации.

16.5. Процедури при смърт на животно

При смърт на животно се извършва аутопсия, за да се установи причината за смъртта.

Издават се аутопсионен протокол и смъртен акт, които се вписват в регистрите на зоологическата градина, като информацията се използва за подобряване на бъдещите грижи и предотвратяване на сходни случаи. При нужда се правят лабораторни изследвания на проби.

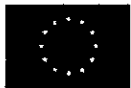
Изводи и препоръки:

Идентифицирахме липсата на ясни правила и стандарти за евтаназия на животни при необходимост. Това създава несигурност в процедурите и затруднява прилагането на този метод като част от хуманното отношение към животните.

Необходими са:

- инвестиции в разширяване на ветеринарномедицинската амбулатория с операционна зала и модерно оборудване.

-----www.eufunds.bg-----

- подобряване на зоните за карантиниране, за да се увеличи капацитетът и да се осигури по-голямо удобство за животните.
- Замяна на съществуващата дигитална система за медицински досиета с такава, която е интегрирана с международни бази данни, за да се подобри достъпът до глобална информация и възможности за сътрудничество.
- Разработване и въвеждане на правила и стандарти за евтаназия, които да гарантират хуманност и съответствие с добрите практики.

17. Средово обогатяване

Средовото обогатяване е съществена част от грижите за животните, която осигурява възможности за стимулиране на естественото им поведение, повишава физическата и психическа активност и допринася за цялостното им благополучие.

17.1. Съществуващи практики за средово обогатяване

В зоологическата градина се прилагат някои елементи на средово обогатяване, включително:

- Разполагане на обекти за катерене, укрития и играчки за някои животни.
- Сезонни промени в декорацията и разположението на елементите в загражденията.
- Осигуряване на храни с труден достъп за стимулиране на естественото хранително поведение.

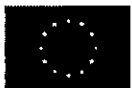
Зоологическата градина разполага с експертен ресурс и има изградени добри практики в областта на средовото обогатяване, които се развиват и надграждат.

Извършва се регулярна отчетност на дейностите по обогатяване, което гарантира тяхното планиране и последователност.

Изводи и препоръки:

- Липсва систематичен подход към средовото обогатяване по отношение на дългосрочно планиране, финансиране и осигуряване на достатъчно материали и не са обхванати всички видове.
- Има нужда от допълнително финансиране и осигуряване на достатъчно материали, за да бъдат задоволени нуждите на всички видове в зоологическата градина.
- Част от загражденията не предоставят подходяща инфраструктура за внедряване на иновативни елементи за средово обогатяване.
- Средовото обогатяване предлага широк спектър от възможности за подобрение, които биха допринесли както за благосъстоянието на животните, така и за повишаване на удовлетвореността на посетителите:
- Разработване на цялостна програма за средово обогатяване, която да обхваща всички видове и да включва различни категории – физическо, социално, когнитивно и хранително обогатяване.
- Въвеждане на иновативни технологии, като автоматизирани системи за пускане на храна, интерактивни устройства за игра и сензорни стимули.

-----www.eufunds.bg-----

- Създаване на зони в загражденията, които максимално наподобяват естествените местообитания на видовете, с включване на водни, горски или скалисти елементи.
- Провеждане на редовни обучения за персонала, които да насърчат креативността и въвеждането на нови подходи в средовото обогатяване.

17.2. Взаимодействие с посетителите

Средовото обогатяване може да бъде използвано като инструмент за повишаване на удовлетвореността на посетителите чрез:

- Демонстрации на обогатяване в реално време, които показват естественото поведение на животните.
- Интерактивни информационни табла, които обясняват значението на обогатяването за животните и неговите ползи.

Изводи и препоръки:

- Интегриране на средовото обогатяване като ключов компонент в планирането и ежедневните дейности на зоологическата градина.
- Инвестиции в инфраструктурата и материалите за обогатяване, които да отговарят на съвременните стандарти и видовите специфики.
- Провеждане на редовни тренировки и сътрудничество с експерти, които да подпомогнат персонала в разработването на иновативни програми за обогатяване.
- Изграждане на система за проследяване на ефективността на обогатяването върху поведението и здравето на животните.

18. Консервационни дейности

От съществена важност за опазването на застрашените видове, природните ресурси и защитата на биологичното разнообразие са извършваните консервационните дейности в зоологическата градина.

18.1. Съществуващи дейности

В момента зоологическата градина участва в някои природозащитни инициативи и поддържа база за спасяване на диви животни чрез спасителния център. Екипът от специалисти работи в насока – разселване на елени на приоритетни за целта местности в страната, заедно с НПО.

Спасителният център осигурява медицинска помощ и възстановяване на пострадали или болни диви животни, с последващо връщане в природата, когато е възможно.

Изводи и препоръки:

- Няма активно участие в международни проекти за консервация на застрашени видове или повторно въвеждане в дивата природа.

-----www.eufunds.bg-----

- Необходимо е разширяване на финансовите, човешки и материални ресурси, които ще осигурят участието на зоологическата градина в международни природозащитни инициативи.
- Трябва да се подобри информираността и привлекателността на консервационните дейности за посетителите чрез интерактивни образователни програми. Създаване на обучителни и информативни програми за посетителите относно значението на опазването на биологичното разнообразие.
- Разработване на нови партньорства с организации, които се занимават със защитата на застрашени видове и техните местообитания.
- Участие в международни консервационни програми за защита на застрашени видове.
- Участие в програми за размножаване в плен на застрашени видове, които да бъдат реинтродуцирани в техните естествени местообитания.
- Разширяване на участието в сътрудничество с природозащитни организации, университети и научни изследователски институти.
- Разширяване на съществуващите усилия за природозащитно образование чрез сътрудничество с местни и международни природозащитни организации.
- Включване в проекти за мониторинг на местните екосистеми и видове.

II. ДЕЙНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА зоологическата градина

Дейностите за развитие на зоологическата градина са фокусирани върху изпълнението на стратегическите цели, съобразени с идентифицираните потребности от анализа и с високите стандарти на EAZA.

Разработването на настоящият план за развитие се базира на резултатите и насоките, заложи в Плана за колекцията на зоологическата градина и Плана за консервационните дейности, както и на критериите, които са определени в настоящия документ.

Цел на задачата

Да определи дългосрочната посока на развитие на инфраструктурата, колекцията от животни и консервационните дейности.

Да осигури изпълнението на законовите изисквания, свързани с биологичното разнообразие и стандартите на международни организации като EAZA и WAZA, както и специфичното местонахождение на зоологическата градина, в рамките

-----www.eufunds.bg-----

на Морската градина, представляващ недвижима културна ценност от национално значение

Да гарантира балансирано развитие, което удовлетворява както нуждите на животните, така и очакванията на посетителите.

-----www.eufunds.bg-----

1. План за колекция /план за размножаване/

Зоопарк Варна трябва да има ключова роля в опазването на биологичното разнообразие, природозащитните инициативи и образованието на посетителите. Планът за колекцията и размножаване е стратегически документ, който определя приоритетите при управлението на животинските видове в зоологическата градина. Основният фокус е върху опазването на застрашени видове, научните изследвания и подобряването на условията за живот на обитателите, като приоритетно се работи в съответствие с международните природозащитни стандарти.

1.1. Основни цели на плана

Разнообразие и устойчивост на колекцията – Поддържане на балансирана и устойчива популация от животни чрез научнообоснован подбор и съобразяване с природозащитните приоритети.

Размножителни програми – Разработване на ефективни стратегии за размножаване, особено за застрашени видове, в сътрудничество с международни организации като Европейската асоциация на зоопарковете и аквариумите (EAZA) и др.

Подобряване на хабитатите – Обезпечаване на среда, която стимулира естественото поведение и благосъстоянието на животните.

Образователна и социална роля – Развитие на инициативи за повишаване на екологичната осведоменост сред посетителите чрез информационни кампании и интерактивни програми.

Научно сътрудничество – Активно взаимодействие с научни институции за проучване на животинското поведение, генетичното разнообразие и здравословното състояние на видовете.

1.2. Управление на колекцията

Подборът на видове се основава на научни критерии като статус на застрашеност, адаптация към климатичните условия на Варна и значение за екологичното образование.

Основен фокус се поставя върху застрашени местни и световни видове, като европейски рис (*Lynx lynx*), белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) и египетския лешояд (*Neophron percnopterus*).

В зоологическата градина се поддържа баланс между местни и екзотични видове, с акцент върху поддържането на здрави и генетично устойчиви популации.

-----www.eufunds.bg-----

1.3. Размножаване и генетично управление

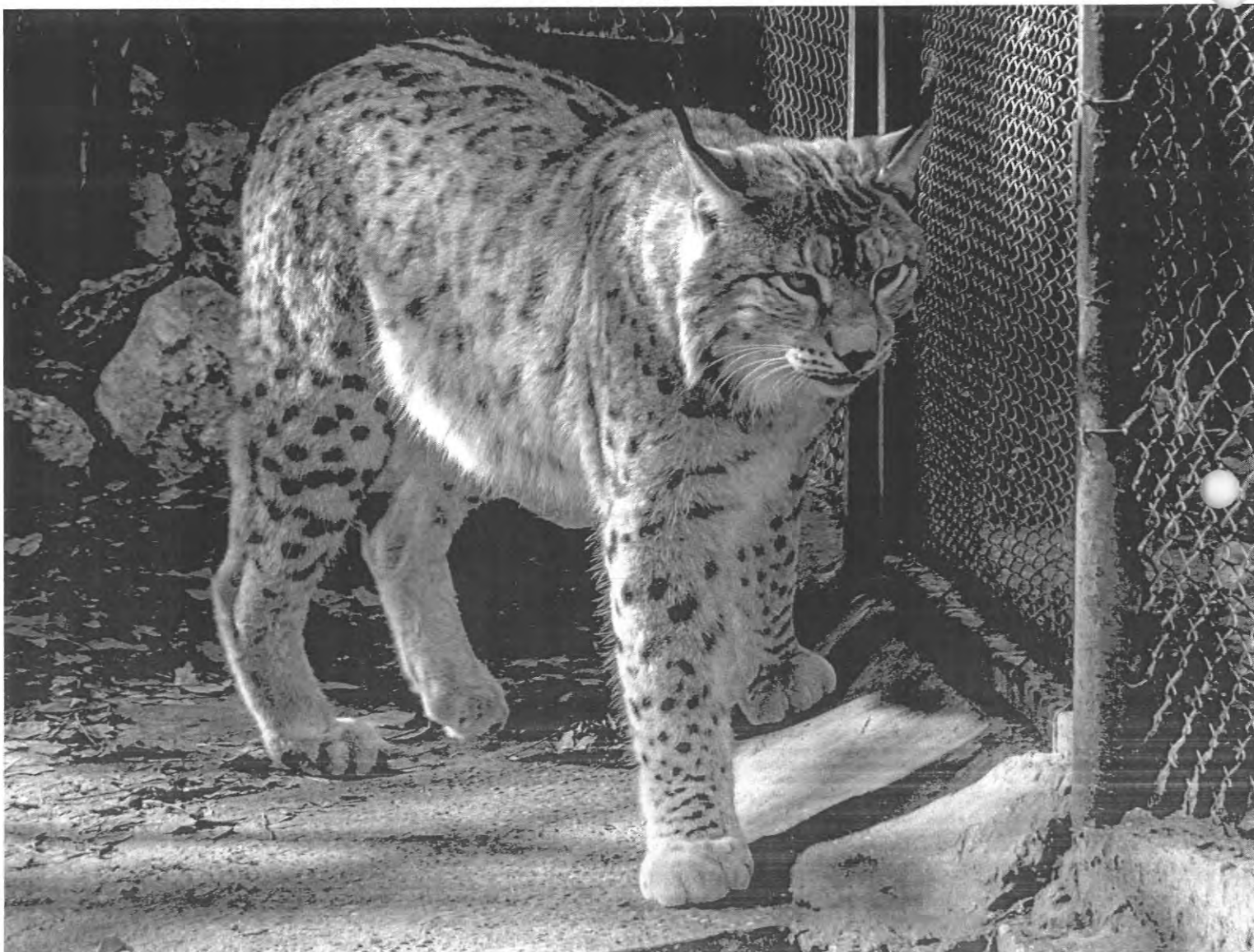
Приоритетно участие в международни размножителни програми и обмен на животни с други зоопаркове с цел поддържане на генетичното разнообразие. Използване на съвременни технологии и научни методи за мониторинг на генетичното здраве на популациите.

Размножителните програми са насочени към приоритетни местни и глобално застрашени видове, като се цели тяхното успешно съхранение и увеличаване на числеността им.

1.4. Опазване на видовете и повторно въвеждане в дивата природа

Зоопарк Варна активно подкрепя и участва в проекти за повторно въвеждане в дивата природа на застрашени видове в естествената им среда.

Партньорствата с природозащитни организации ще осигуряват научна и техническа подкрепа за опазването на застрашени видове в страната.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: ПЛАНЪТ ЗА КОЛЕКЦИЯТА И РАЗМНОЖАВАНЕ НА ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА 2025 – 2034 е стратегически документ, който насочва усилията към устойчиво управление на животинските видове, съчетавайки научен подход, образователни цели и природозащитни практики. С изпълнението на този план, зоологическата градина ще се утвърди като водещ център за природозащита и екологично образование в България и региона. Чрез стратегическо планиране и международно сътрудничество, Варненският зоопарк ще допринесе за опазването на биологичното разнообразие и възпитаването на обществена отговорност към околната среда.

2. План за конзервационните дейности

Естествената роля на съвременната Зоологическа градина е опазването на биологичното разнообразие и защита на природата.

Неразделна част на настоящият План за развитието е План за конзервационни дейности, който предвижда период за изпълнение от 10 години. Плана е разработен въз основа на анализ на съществуващото положение, местонахождението на ЗООПАРК Варна, плана за колекция и планираните възможности за развитие. В Планът са предвидени дейности, участия в програми, свързани с опазването на важни конзервационни видове, като е отчетена вида в колекцията, която има за цел да повиши екологичната значимост на зоологическата градина и нейния принос за опазване на биологичното разнообразие.

Представя планираните конзервационни действия, които ще помогнат за защита на видове характерни за региона и Европа, включени в програмите на EAZA.

Включени са образователни инициативи и обучения за развитие на конзервационни умения; организиране и участие в научни проучвания с конзервационна полза; участие в кампании за опазване на природата и инициативи, свързани с повторно освобождаване на индивиди в естествената среда, с цел подпомагане на местните популации. При планирането на конкретните конзервационни действия са взети предвид целите и мерките, предвидени в Плановите за колекцията:

Включени са примери за успешни практики в организирането на конзервационни дейности и насоки за сътрудничество с различни институции и организации, ангажирани с опазването на биологичното разнообразие.

Нормативна рамка:

- чл. 60, във вр. с чл. 58 и чл. 59 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).
- **КОНВЕНЦИЯТА за биологично разнообразие (Рио де Жанейро, 1992);**

- **ДИРЕКТИВА 1999/22/ЕО** на Съвета от 29.03.1999 год. относно държането на диви животни в зоологически градини, **ДИРЕКТИВА 92/43/ЕИО** на Съвета от 21 май 1992 год. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна;
- **ДИРЕКТИВА 2009/147/ЕО** на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 год. относно опазването на дивите птици;
- **СТРАТЕГИЯ за биологичното разнообразие** в Република България и **Национален план** за опазване и устойчиво използване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси;
В основата на разработения План за колекция са залегнали стратегическите документи и препоръките на **EAZA**;

В Плана са предвидени групи консервационни дейности

2.1. Преки консервационни дейности

- Отглеждане и размножаване на видове с висока консервационна стойност – с цел – готовност за възстановяване на вида в природата или подпомагане на дивите популации
- Участие в програми по въвеждане на диви животни в природата – с цел - възстановяване на локално изчезнали популации или подпомагане на популации в недобро състояние
- Получаване на поколение от диви екземпляри допаднали в колекцията като бедстващи индивиди – с цел - съхраняване на генофонда на попадналите в зоологическата градина бедстващи индивиди.
- Освобождаване на копитни бозайници в природата – с цел - увеличаване на разпространението и плътността на едрия копитен дивеч и осигуряване естествена хранителна база на лешоядите в целевите райони.

2.2. Непреки консервационни дейности

- Образователни дейности, като изготвяне и поддържане на табели с информация за видовете от колекцията, образователна програма за изучаване на групи животни, образователна програма относно опазването на видовете, както и обучение на персонала
- Организиране и/или участие в научни и други изследвания;
- Организиране тематични кампании;

2.3. Природозащитни дейности

- Увеличаване на участието в природозащитни програми на национално и международно ниво. Зоологическата градина ще засили своето участие в природозащитни програми чрез активни партньорства с национални и международни организации. Целта е да се интегрира в мрежи като Европейската асоциация на зоопарковете и аквариумите (EAZA) и да участва в екс-сито програми за съхранение и размножаване на застрашени видове.

-----www.eufunds.bg-----

- Фокус върху локални програми: Засилване на участието в уникални местни инициативи, като повторното въвеждане повторно въвеждане в дивата природа на елен лопатар, в сътрудничество с природозащитни НПО и местни институции.
- Дългосрочна стратегия за международно сътрудничество: Установяване на сътрудничество с чуждестранни зоопаркове за споделяне на опит и ресурси.
- Мониторинг и отчетност: Разработване на система за измерване на напредъка в природозащитните дейности чрез редовни отчети и оценка на въздействието.

2.4. Подобряване на условията за размножаване и повторно въвеждане в дивата природа на застрашени видове

Развитието на програми за размножаване и повторно въвеждане ще бъде основен приоритет, за да се увеличи ролята на зоологическата градина в съхраняването на биологичното разнообразие.

Подобряване на инфраструктурата:

- Създаване на природосъобразни заграждения, които симулират естествени местообитания, и осигуряване на средови обогатявания, които стимулират размножителното поведение.
- Разширяване на капацитета за настаняване на застрашени видове с оглед на бъдещото повторно въвеждане в дивата природа.
- Сътрудничество с научни институции:
- Провеждане на изследвания върху биологията и поведението на видовете с цел подобряване на успеха при размножаване.
- Включване на студенти и изследователи в дейности по мониторинг и проучвания.
- Подобряване на мониторинга:
- Осигуряване на проследяващи устройства за повторно въвеждане на животни, за да се гарантира тяхната адаптация в природата.
- Създаване на цифрова база данни за управление на информацията за видовете, която да бъде свързана с международни платформи.

2.5. Участие в локални консервационни програми

Разширяването на дейностите в съществуващи локални консервационни програми ще бъде ключов приоритет. зоологическата градина ще използва своите ресурси и опит, за да допринесе за устойчивото управление на местните видове.

- Акцент върху съществуващи програми: Укрепване на сътрудничеството в програми като повторно въвеждане в дивата природа на елен лопатар, което ще даде възможност на зоологическата градина да се утвърди като ключов природозащитен център в региона.
- Участие в нови инициативи: Идентифициране на нови възможности за сътрудничество с местни институции и НПО, с цел развитие на програми за съхранение на специфични за региона видове.
- Образование и обществено участие: Интегриране на локалните консервационни дейности в образователните програми за посетителите, което ще увеличи информираността и подкрепата на обществото.

Всички предложени мерки са бъдат детайлно описани в План за консервационни дейности, който е част от настоящия План за развитие. Този план ще осигури структурирана рамка за изпълнение на стратегическите цели на зоологическата градина в сферата на природозащитата.

Стратегически цели:

- Увеличаване на броя на видовете, включени в консервационни програми.
- Създаване на устойчиви механизми за финансиране и управление на природозащитните инициативи.

Дългосрочен подход: Планът ще включва времеви рамки, отговорни лица и индикатори за успех за всяка консервационна дейност. Интеграция с други аспекти на дейността на зоологическата градина: Ще бъдат разгледани препратки към инфраструктура, образование и научни изследвания, за да се осигури синергия между всички направления.

Заклучение

Природозащитните дейности ще бъдат основен стълб в развитието на Зоопарк Варна. Успешното изпълнение на тези мерки ще утвърди зоологическата градина като значим участник в националните и международни усилия за съхранение на биологичното разнообразие. Създаването на План за консервационни дейности ще осигури необходимата структура и насоченост за постигане на тези цели.

3. Хранене на животните

3.1. Усъвършенстване на хранителните режими

Анализ и стандартизация:

- Създаване на нови фиксирани и утвърдени дажбени таблици за всички видове животни, които да осигурят оптимална диета и да намалят субективния подход при храненето.
- Включване на препоръки от специалисти за адаптиране на хранителните режими според сезонните нужди и специфичните здравословни състояния на животните.

3.2. Повишаване на качеството:

- Въвеждане на готови смеси и фуражи, които да намалят разходите и да подобрят ефективността на хранителните режими.
- Използване на добавки и премикси за предотвратяване на недостига на ключови нутриенти при различните видове.

3.3. Подобрение на инфраструктурата за хранене

Съществуващите складове отговарят на санитарните стандарти, но е необходимо да се реновират и да се осигури резервен капацитет за съхранение на нови видове храни, като готови смеси и специализирани добавки.

Предвижда се въвеждане на автоматични поилки в загражденията, където е възможно, за намаляване на времето и усилията за ръчното осигуряване на вода.

-----www.eufunds.bg-----

3.4. Стандарти за хигиена и безопасност

Ще бъдат въведени стриктни контролни механизми за съответствие с утвърдените дажбени таблици и качеството на храната, както и редовно обучение на персонала за правилното боравене с храни, включително добавки и специализирани продукти.

3.5. Средово обогатяване чрез храна

Продължаване на практиките за предоставяне на храни, които стимулират естествени поведения като "ловуване" или намиране на храна, в съответствие с вида.

4. Хигиена

Поддържането на високи хигиенни стандарти е основен показател за доброто развитие на зоологическата градина и играе ключова роля в начина, по който посетителите възприемат неговата цялостна дейност. Чистотата и подредеността в зоологическата градина създават положителен имидж и допринасят за доверието на посетителите. Хигиената трябва да бъде с приоритет в работата на гледачите и техните преки ръководители. Наложително е да бъдат осигурени технически средства за поддържане на високи хигиенни стандарти като водоструйки, колички за отпадъци и др.

4.1. Управление на отпадъците

Необходимо е да се изпълняват на следните дейности и мерки за ефективното регулиране на управлението на отпадъци:

Извеждане на тора от загражденията:

- Разработване на система за ефективно извеждане на тора от загражденията на животните с минимално смущение на обитателите.
- Своевременно почистване на тора от загражденията.
- Създаване на специални пунктове за временно съхранение на органични отпадъци, които отговарят на санитарните изисквания.

Решения за извозване на отпадъците:

- Разработване на дългосрочен план за съвместно управление на отпадъците с Община Варна, който да включва извозване и екологично третиране на отпадъчните материали.
- Възможност за партньорство с външни компании за третиране на органични отпадъци при спазване на всички екологични стандарти.

4.2. Филтрация и поддръжка на водни площи

Филтрация на басейните и езерата:

- Обезпечаване на ВиК инфраструктура за пълнене и изпразване на езерата.
- Инсталиране на системи за филтрация и пречистване на басейните, които осигуряват високо качество на водата за животните.
- Създаване на график за регулярна подмяна и обработка на водата в басейните, за да се предотвратят заболявания и замърсяване.
- Постоянен мониторинг на качеството на водата в басейните, съобразно нуждите на животните обитатели.

-----www.eufunds.bg-----

Поддръжка на водните съоръжения:

- Осигуряване на обучен персонал за мониторинг и управление на качеството на водата в езерата и басейните.
- Въвеждане на протоколи за периодична проверка на водните инсталации с цел предотвратяване на изтичане и замърсяване.

4.3. Инфраструктурни и организационни решения

Подобряване на инфраструктурата:

- Изграждане на специализирани пътеки и коридори за извозване на отпадъците, за да се минимизира контакта с основните зони за посетители.
- Интегриране на механизирани системи за събиране и транспортиране на отпадъците в зоологическата градина.

Взаимодействие с посетителите:

- Ясна комуникация относно значението на хигиената за добруването на животните и екологичното въздействие на зоологическата градина.
 - Поставяне на информационни табели за поддържане на чистотата и отговорно отношение от страна на посетителите.
 - осигуряване на достатъчно кошове за отпадъци, защитени от птици
- Контрол и обучение на персонала

Повишаване на квалификацията:

- Провеждане на редовни обучения за служителите относно най-добрите практики за управление на отпадъците и поддръжка на чистотата.
- Назначаване и определяне на отговорни служители за мониторинг на зоните с висок риск от замърсяване.

Мотивация на персонала:

- Създаване на бонусни схеми за служители, които активно допринасят за поддържане на хигиената.
- Осигуряване на модерно оборудване и материали за почистване, които да улеснят тяхната работа

Заклучение

Хигиената като приоритет:

Поставянето на акцент върху хигиената ще укрепи репутацията на зоологическата градина, ще подобри условията за живот на животните и ще увеличи удовлетвореността на посетителите.

5. Ветеринарно медицинско обезпечаване

5.1. Текущо състояние

Зоологическата градина разполага с квалифициран ветеринарен лекар и функционална ветеринарномедицинска амбулатория. Осигуряват се редовни профилактични грижи, като ваксинация, обезпаразитяване и диагностика на здравословното състояние на животните. Има сътрудничество с водещи ветеринарни клиники за сложни медицински случаи.

-----www.eufunds.bg-----

Необходимо е подобряване на инфраструктурата и разширяване на възможностите за обучение и развитие на ветеринарно-медицинския персонала.

5.2. Предложения за подобрения

Модернизация на инфраструктурата и разширяване на ветеринарномедицинската амбулатория:

Изграждане на специализирана операционна зала за спешни хирургични интервенции.

Закупуване на модерно оборудване за диагностика и мониторинг, включително ултразвукови апарати, както и лабораторно оборудване.

Подобряване на карантинните зони:

Увеличаване на капацитета и осигуряване на отделни помещения за различни видове животни.

Осигуряване на контролирана среда с автоматично регулиране на температурата и влажността.

Профилактични мерки и планове: осъвременяване и редовно валидиране на график за ваксинации и обезпаразитяване, за да е сигурно, че няма да има компромис в изпълнението му:

- Преглед и оптимизация на текущите графици за профилактични мерки.
- Интеграция на програмите в глобалната база данни за по-добро проследяване и отчетност.
- Създаване и утвърждаване на план за действие при епидемии
- Създаване и утвърждаване на правила за евтаназия.

5.3. Партньорство с външни организации:

Предвижда се задълбочаване на партньорствата с водещи ветеринарни клиники за осигуряване на специализирана експертиза, привличане на външни експерти за провеждане на обучения и консултации, регулярно обучение на ветеринарните лекари и помощен персонал.

Зоологическата градина ще участие в научни програми, чрез сътрудничество с ветеринарни университети за провеждане на изследвания и стажове, участие в международни събития, организирани от Европейската асоциация на зоопарковете и аквариумите (EAZA).

5.4. Обучение и развитие на персонала:

Планира се провеждане на специализирани обучения, участие на ветеринарния екип и специалистите в международни курсове и конференции. Препоръчително е да се използва мрежата на EAZA за обмен на опит и обучения.

Предвижда се провеждане на практически стажове, чрез редовни посещения в други зоопаркове и спасителни центрове за усвояване на добри практики и иновации.

5.5. Евтаназия и хуманност:

Предвижда се разработване на ясни протоколи за евтаназия, чрез разработване на процедури, които гарантират хуманно отношение и съответствие със световните стандарти и провеждане на редовни обучения за персонала.

-----www.eufunds.bg-----

Заклучение

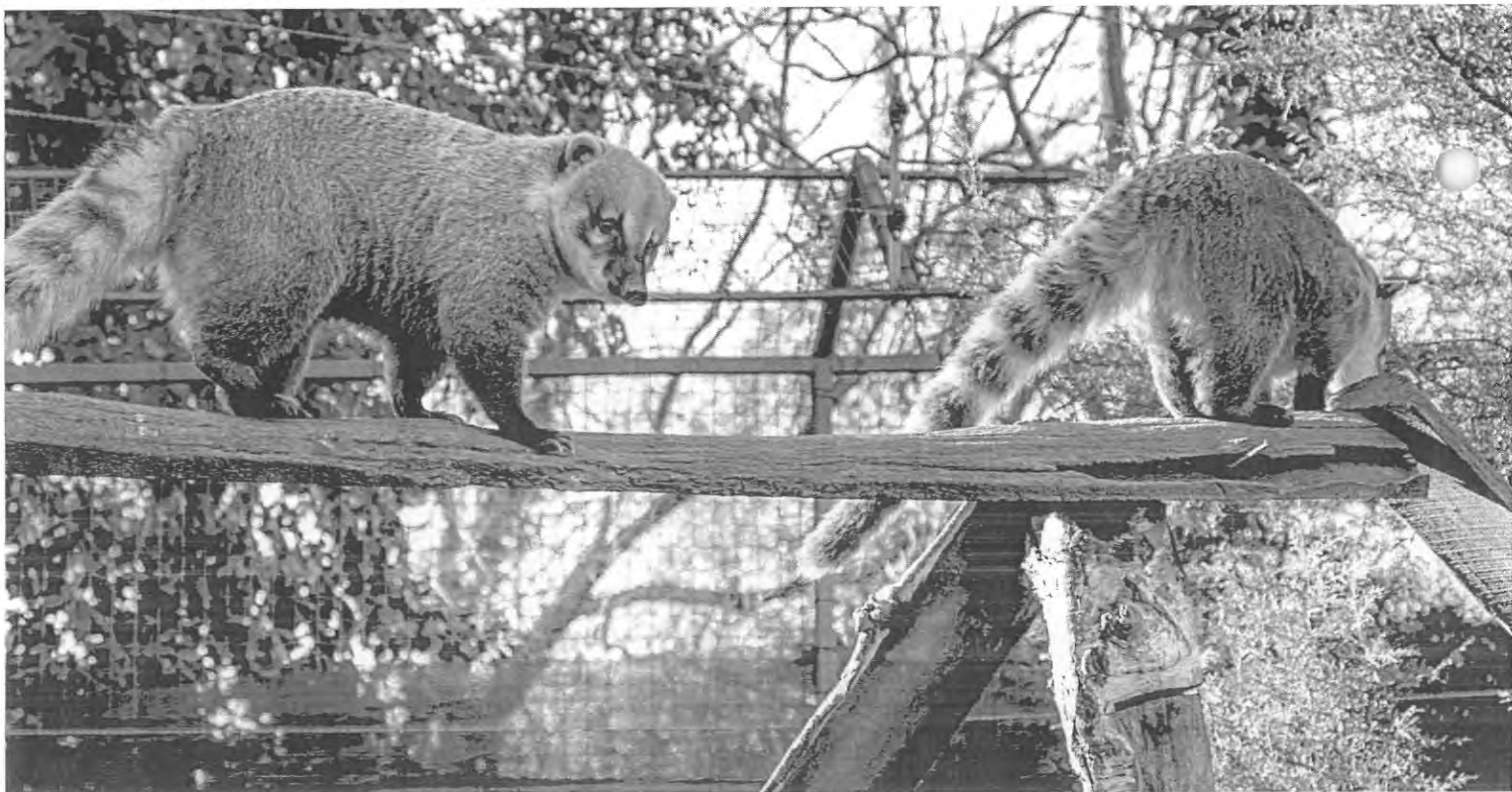
Модернизацията на инфраструктурата и обучението ще подобри качеството на грижите за животните. Използването на международните ресурси на EAZA ще даде възможност за прилагане на съвременни подходи и повишаване на професионализма. Засилването на партньорствата и обученията ще гарантира устойчивост и готовност за справяне със сложни медицински случаи.

6. Средово обогатяване

Средовото обогатяване е основен елемент за осигуряване на здравословен и стимулиращ живот за животните. Модернизираните заграждения и обогатяващи програми ще подобрят не само благосъстоянието на животните, но и привлекателността на зоологическата градина за посетителите. Обучението на персонала и включването на посетителите ще създадат по-ангажираща и образователна среда.

6.1. Текущо състояние

Прилагат се базови елементи на средово обогатяване, включително катерушки, укрития и играчки за животните. Наблюдават се сезонни промени в декорацията и разположението на обогатяващите елементи. Хранителното обогатяване е налично, но се прилага ограничено. Липсва систематичен подход за обогатяване на средата и обхващане на всички видове животни. Необходимо е разработване на цялостна стратегия за обогатяване на средата. Наличната инфраструктура и материали са недостатъчни за внедряване на по-иновативни методи за обогатяване. Необходимо е допълнително обучение на персонала за съвременни техники на обогатяване.

-----www.eufunds.bg-----

6.2. Предложения за подобрения

Разработване на цялостна програма за средово обогатяване:

- Физическо: Инсталиране на нови съоръжения като катерушки, тунели и платформи.
- Когнитивно: Прилагане на техники, стимулиращи интелекта и активността на животните.
- Хранително: Въвеждане на иновативни техники за предлагане на храна, които симулират естествени хранителни навици.
- Социално: Създаване на условия за взаимодействие между животните, където е безопасно и подходящо.

Провеждане на периодични оценки за ефективността на обогатяващите програми върху поведението и здравето на животните.

6.3. Инфраструктура и материали за обогатяване:

Във връзка със средовото обогатяване е необходимо да се предприемат следните мерки:

- Модернизация на загражденията, интеграция на естествени елементи, като дървета, водоеми и скали, в съществуващите заграждения,
- Закупуване на обогатяващи материали, осигуряване на редовен достъп до ресурси, подходящи за прилагане на съвременни обогатяващи техники.
- Разработване на самостоятелно производство на материали, където е възможно, с помощта на доброволци.

6.4. Обучение на персонала:

Необходимо е да се провежда систематично обучение на персонала, чрез провеждане на курсове по съвременни техники за средово обогатяване, включване на обучителни модули за поведенческа оценка на животните, обмен на опит, чрез участие в програми на EAZA на специалисти и гледачи, посещения в други зоопаркове за споделяне на добри практики.

6.5. Включване на посетителите:

Планира се създаване на образователни панели, като се обновят информационните табели и се въведат интерактивни приложения, които обясняват значението на обогатяването за животните. Провеждат се публични демонстрации на обогатяващи дейности, като използване на хранителни обогатяващи техники. Предостави се възможност за участие, чрез създаване на програми, в които посетителите могат да изработват обогатяващи материали за животните.

6.6. Сътрудничество с научни институции:

Провеждат се изследователски проекти, проучвания върху ефективността на различни подходи за обогатяване, стажантски програми с участие на студенти и изследователи в разработването и прилагането на програми за обогатяване.

7. План за развитие на инфраструктурата и материално-техническата база

С настоящият План за развитие на ЗООПАРК И СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ВАРНА са планирани подобрения, ремонти, реконструкции и модернизация на съществуващи сгради и съоръжения, реорганизация и промяна на местообитания на животните, съобразно Плана за колекцията и Плана за консервация.

Всички предвидени намеси се съобразяват с основните цели за:

- Подобряване местообитанията на отглежданите животински видове;
- Осигуряване на по-добри условия за работа на екипа на зоологическата градина;

-----www.eufunds.bg-----

- Подобряване материалната база за изпълнение на всички дейности на зоологическата градина, включително ветеринарномедицинско обслужване, научно-изследователски дейности, образователни инициативи, хранене на животните и други;
- Осигуряване на по-атрактивно и пълноценно изживяване на посетителите;
- Подобряване сигурността на зоологическата градина;

Всички намеси се предвиждат при стриктно съобразяване със специфичните Предписания за опазване на недвижима културна ценност „Историческо ядро на Морската градина във Варна“ на територията, на която се намира Зоопарк Варна. Новата пространствена концепция за зоологическата градина ще отчита функционалното разпределение на територията и планираните обекти, с цел осигуряване на адаптирана среда за животните, която отговаря на физическите, психологическите и социалните им нужди.

Планираната реорганизация има за цел да предостави възможно най-добро представяне на колекцията при ограниченията от гледна точка на площ, рестрикции заради статут на защитена територия и желание на управата на зоологическата градина за отглеждане на определени видове. Като има и за цел да представи информацията за животинските видове, като акцентира на тяхното поведение в естественото им местообитание, като даде възможност на посетителите да наблюдават тези процеси, без да нарушават спокойствието и нормалния живот на обитателите на зоологическата градина.

Новото разпределение би допринесло за повишаване на екологичната и образователната роля на зоологическата градина.

7.1. Изграждане и реконструкция на външната ограда и подобрения в зоните за сигурност:

С цел да се предотврати всякаква възможност за напускане на животни извън територията на зоологическата градина. Това е изключителен приоритет, ако се отглеждат сегашните опасни видове животни. Необходимо е подобрение, чрез изграждане на периферна ограда с използване на модерни материали и системи за мониторинг, интегриране на електронни системи за наблюдение и аларми, които да сигнализират за всякакви опити за проникване или излизане.

Обосновка: Надеждната периферна ограда ще гарантира безопасността както на гражданите в околността, на посетителите, така и на животните, осигурявайки спокойна работа на персонала.

7.2. Основен ремонт, реконструкция, рехабилитация и модернизация на съществуващата инфраструктура:

Зоологическата градина разполага с добра достъпна среда за посетители, но подземните комуникации, включително ВиК, електроинсталации и други

технически съоръжения, не са обновявани от години и може да не отговарят на съвременните стандарти.

Преди да се пристъпи към каквато и да е модернизация, е критично важно да се извърши цялостен ремонт и оптимизация на всички подземни комуникации:

Старите ВиК инсталации могат да доведат до течове и повреди, които ще бъдат значително по-скъпи за отстраняване след изграждането на нови зони или заграждения.

Електроинсталациите трябва да бъдат преработени, за да отговарят на повишеното натоварване от модерните съоръжения, като осветление, отопление и системи за сигурност.

Подземните комуникации трябва да бъдат разположени така, че да не пречат на бъдещи реконструкции или ремонтни дейности.

Обосновка: Изграждането на надеждни и "скрити" подземни комуникации ще намали необходимостта от чести ремонти в бъдеще, които биха могли да нарушат както работата на зоологическата градина, така и спокойствието на животните. Адекватната подготовка на инфраструктурата ще позволи безпроблемно обслужване на новите и съществуващи заграждения, без нужда от прекъсване на дейността.

- **Водоснабдяване и канализация (ВиК):**

Пълна реконструкция и модернизация на системите за водоснабдяване и канализация, за да се осигури непрекъснато и ефективно водоснабдяване за животните, персонала и посетителите. Изграждане на нови канализационни системи, които да отговарят на екологичните изисквания и да минимизират негативното въздействие върху околната среда.

- **Електроснабдяване:**

Подобряване на електроснабдителните системи чрез инсталиране на съвременни и енергийно ефективни решения, които гарантират сигурност и устойчивост.

7.3. Създаване на "скрити" комуникации за обслужване на загражденията:

Необходимо е интегриране на скрити или дискретно разположени комуникационни системи, които да позволят лесен достъп за персонала без видимо въздействие върху естетиката и спокойствието на животните.

Традиционните обслужващи коридори и инсталации могат да предизвикат стрес у животните или да нарушат тяхното местообитание. Решението е да се създадат "невидими" обслужващи зони, които да поддържат както комфорта на

-----www.eufunds.bg-----

животните, така и ефективността на работата. Примери за такива намеси са създаването на тунели или подземни трасета за електричество и ВиК, скрити обслужващи коридори, които позволяват безопасен достъп до загражденията за почистване или доставка на храни.

7.4. Модернизация на зоните за посетители:

Необходимо е да бъдат подобрени и адаптирани зоните за посетители, така че да отговарят на нуждите на всички възрастови и социални групи. Целта е да бъдат осигурени адекватни атракционни за деца и интерактивни образователни дейности.

За осигуряване на достъпност и удобства е необходимо да се подобрят съществуващите алеи за разходка и включване на маршрути, които са подходящи за хора с ограничена подвижност.

Задължително е изграждане на стаи за преповиване на бебета и допълнителни удобства за семейства.

7.5. Планиране на енергийно ефективни решения:

Необходимо е да се въведат устойчиви решения и технологии, като инсталиране на соларни панели за намаляване на разходите за електричество, използване на LED осветление в целия зоопарк за подобрена енергийна ефективност.

Следва да се извърши оценка на всички сгради и енергийно ефективно саниране, като се предвиди енергийно ефективно проектиране на всички бъдещи съоръжения.

Интеграцията на устойчиви технологии ще намали дългосрочните оперативни разходи и ще подобри екологичния отпечатък на зоологическата градина

7.6. Заграждения

Зоологическата градина се нуждае от реконструкция на остарелите заграждения, за да отговори на съвременните изисквания за сигурност, естетика и комфорт на животните. Тази стъпка е ключова за осигуряване на безопасност за посетителите и персонала, както и за подобряване на условията за животните.

Необходимо е да бъдат изпълнени следните мерки:

- Изграждане на двойни огради и електропастири за загражденията с опасни животни, включително системи за сигнализация при нарушаване на оградите. Обезопасяване на всички критични точки за освобождаване на опасни животни.
- Подобряване на външната ограда, с акцент върху предотвратяване на избягването на животни от територията на зоологическата градина.
- Създаване на буферни зони около загражденията за опасни видове, които да минимизират риска от инциденти. Предпазни парапети.

- Инсталиране на "скрити" комуникации, като тръбопроводи и електрически връзки, които да улеснят поддръжката на загражденията без смущаване на животните и посетителите.
- Въвеждане на природни елементи в загражденията, като скали, растителност и водни зони, които да осигурят по-естествена среда за животните.
- Изграждане на заграждения от дълготрайни и екологично чисти материали, които изискват минимална поддръжка.
- Изграждане на наблюдателни платформи и панорамни прозорци, които позволяват на посетителите да наблюдават животните без стрес за тях.
- Добавяне на аудио и визуални елементи за обогатяване на преживяването.

7.7. Обновяване на материалната база:

Необходимо е да бъде планирано обновяване на съществуващата материална база, както следва:

- Медицинска и лабораторна техника - закупуване на съвременна техника за ветеринарна грижа и научно-изследователска дейност, която да осигури по-добро наблюдение и лечение на животните, както и разширяване на изследователските възможности.
- Съоръжения за съхранение на храна - обновяване и разширяване на съоръженията за съхранение на храна, с цел да се гарантира оптимално управление на запасите и минимизиране на загубите.
- Електронни устройства и мултимедийни системи - закупуване на съвременни електронни устройства и мултимедийни системи за обслужване на образователната и научната дейност, както и за обогатяване на изживяването на посетителите. Това включва интерактивни дисплеи, информационни табла и други технологии, които да подобрят комуникацията с аудиторията.
- Системи за безопасност - инсталиране на модерни системи за сигурност, включително камери за видеонаблюдение, оградни съоръжения и други технологии, които да предотвратят инциденти и бягства. Особено внимание ще бъде обърнато на осигуряването на безопасност за посетителите в зоните за обществен достъп.
- Електронна система за управление на зоологическата градина - Повишаване на ефективността в управлението на зоологическата градина, чрез електронна система, която трябва да включва модули, които да подпомагат управлението на посетителите, както и да съхраняват информация за животинските видове, включително досиета, данни за произход, родословие, маркировка, здравословно състояние и други. Системата трябва да предлага възможност за извличане на данни по специфични критерии, което ще улесни планирането и управлението на животинската колекция и зоологическата градина, включително посещаемост, хранителни практики, профилактични мероприятия, размяна на животни, докладване по ЗБР и други. Зоологическата градина може да разработи собствена софтуерна система, който отговаря на

-----www.eufunds.bg-----

нейните изисквания или да закупи готов софтуер, както и има възможност да се присъедини към вече функциониращи международни бази данни за управление на зоопаркови колекции.

Този интегриран подход към модернизацията на инфраструктурата и материално-техническата база цели да подобри цялостното функциониране на зоологическата градина, като същевременно осигури безопасност, комфорт и устойчивост.

Основни цели:

Крайната цел е да бъде разработена цялостна пространствена концепция за зоологическата градина, отчитаща функционалното разпределение на територията и планираните обекти. От първостепенна важност е осигуряването на адаптирана среда за животните, която отговаря на физическите, психологическите и социалните им нужди. Планират се инфраструктурни подобрения, включително ремонт, реконструкция и модернизиране на съществуващите заграждения, реорганизация на алейната мрежа и създаване на второстепенни посетителски пътеки.

Връзка с плана за колекцията и плана за консервация:

Планираното обновяване на инфраструктурата е пряко свързано с реализация на Плана за колекция и интеграция на изискванията за конкретните животински видове и условията за тяхното отглеждане, съгласно Наредба № 6 от 2003 г. и стандартите на EAZA. Определяне на видове с приоритет за размножаване и консервация, както и необходимите условия за тяхното опазване.

Образователни и комуникационни дейности:

Предвижда се създаване на пространства и програми за обучение на посетителите, както и разработване на комуникационни стратегии за взаимодействие със заинтересованите страни.

Устойчивост и екологична отговорност:

Приоритетно е използването на енергийно ефективни технологии и системи за управление на ресурсите, както и мерките за предотвратяване на бягството на животни и защита на местните екосистеми.

Присъединяване към EAZA, като стратегически приоритет:

Стратегическа цел на настоящият план за развитие е интеграция на изискванията за членство в EAZA в инфраструктурните, консервационните и образователните дейности. Зоологическата градина ще извършва самооценка за съответствие със стандартите на EAZA. Предвижда се разработване на реалистичен план за действие, който включва подобрения на инфраструктурата, здравната грижа за животните и образователните програми, който ще бъде координиран с експерти от EAZA за осигуряване на дългосрочно подобрение.

-----www.eufunds.bg-----

Ще се вземе участие в програми за размножаване и консервация, предлагани от ЕАЗА, с цел увеличаване на международното сътрудничество и генетичното разнообразие.

Съобразяване със специфичните Предписания за опазване на недвижима културна ценност „Историческо ядро на Морската градина във Варна“ на територията, на която се намира Зоопарк Варна:

- Забранява се промяната на плановата и обемно-пространствена композиция на парка и прокарването на нови алеи.
- Допуска се своевременната подмяна на растителност в лошо физиологично състояние, в съответствие с консервационно-реставрационната методика.
- Допуска се допълване на съществуващите дървесни масиви с етажирана храстова растителност, както и възстановяване на изчезнала дървесна растителност, в съответствие с консервационно-реставрационната методика.
- Допуска се запазване на съществуващата настилка от асфалт по главните алеи. За второстепенни алеи и пътеки се изисква настилка от валирана фракция. Не се допуска настилането с плочи от всякакъв вид, размер и цвят, като се използват цветове, материали и форми, съобразени с характеристиката на недвижимата културна ценност.
- Забранява се всякакво ново строителство на територията на недвижимата културна ценност.
- Допуска се реставрация, ремонти и реконструкции на съществуващите сгради, съобразени със статута им. Не се допускат пристройки, надстройки и промяна на вида на покривите. Не се допускат плътни огради. На имотите се изпълняват ажурни огради или с естествена зеленина.
- Не се допуска траен монтаж на нови скулптурни елементи. Допуска се подмяна с цел реставрация на съществуващи такива.
- Преместваемите обекти и търговията на открито се разполагат по реда определен от ЗУТ и по индивидуални проекти, съобразени с естетиката на средата, съгласувано по реда на ЗКН.
- Изисква се изработване на концепция за дизайн на малките архитектурни форми, парково обзавеждане и осветление с цел уеднаквяване на дизайна им и съобразяване с характеристиката на парка.

Съгласно Лиценз №48, издаден от МОСВ на 28.11.2024 г., с валидност до ноември 2029 г., удостоверяващ съответствие с изискванията на Наредба №6 от ЗБР и Директивата 1999/22/ЕО зоологическата градина следва да извърши следните подобрения:

За осигуряване на адаптирана среда за животните в срок от 1 година:

„В клетките на маймуните, във връзка с чл. 2, ал. 1, т. 4 от Наредба № 6, върху подовата настилка във външните заграждения да бъдат обособени пространства с естествена почва, мулч или пясък, или фаянсовите

-----www.eufunds.bg-----

плочки да бъдат изцяло подменени, както и да се осигури необходимата минимална вътрешна и външна площ за тяхното отглеждане съгласно чл. 12, ал. 1 от Наредба № 6 съобразно изискванията за отглеждане на коткоподобни маймуни (*Cercopithecidae*).“

„Да бъде подсигурана социална среда на Сърната (*Capreolus capreolus*), като е възможно отглеждане на вида в смесена експозиция със съвместими видове или екземплярът да бъде преместен в друг зоопарк.“

„Да се осигурят достатъчен брой кацалки и гнездилки, според броя на двойките папагали във волиери № 4 в сектор Птици, като в пространството се разположат и допълнителни с елементи за игра.“

За осигуряване на необходимото минимално пространство за всеки индивид в срок от 1 година:

„Да се настанят Миещите мечки (*Еноти*) (*Procyon lotor*) (2.0) в подходяща клетка съобразена с минималните изисквания по Наредба № 6 в зоологическа градина Варна или друга зоологическа градина разполагаща с разрешително за отглеждане на вида и подходящи условия за настаняване на животните.“

„Да се преразгледа броя и видовия състав на животните във загражденията със смесени експозиции, за да се осигури оптимално пространство за всички индивиди съобразено с изискванията, определени в Наредба № 6/2003 г. при изпълнение на условието по чл. 26, ал. 2 от същата наредба, че необходимата площ се изчислява като сума от минимално изискваното пространство за всеки един вид поотделно.“

„Да се намали наличния брой елени лопатари до ниво, което да отговаря на изискванията по чл. 21а и чл. 22, ал. 1 от Наредба № 6.“

За подобряване безопасността и условията за работа на персонала в срок от 1 година:

„Да бъде изградена система от две последователни врати на ограждението на Евроазиатския рис (*Lynx lynx*).“

Заклучение:

Цялостната модернизация и реконструкция на инфраструктурата на зоологическата градина е критично важна за осигуряване на безопасност, функционалност и удобства както за животните, така и за посетителите. Инвестициите в подземни комуникации и "скрити" системи ще позволят ефективно управление на ресурсите, минимизиране на оперативните прекъсвания и създаване на модерна и устойчива среда за бъдещо развитие.

Подобен анализ и конкретните намеси и планирани реконструкции са разработени в ТЕХНИЧЕСКО ЗАДАНИЕ за изготвяне на инвестиционен проект във фаза „технически проект“ за идентифицираните строителни дейности за ремонт и реконструкция на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА 2025 - 2034г.

-----www.eufunds.bg-----

8. Енергийна и водна ефективност

8.1. Текущо състояние и идентифицирани проблеми

Съществуващо състояние:

Към настоящият момент основната енергийна инфраструктура на зоологическата градина разчита на традиционни системи за електрозахранване и отопление. Липсват възобновяеми енергийни източници, като слънчеви панели или термопомпи. Водоснабдителната система е функционална, но не е оптимизирана за намаляване на разходите и повторно използване на водата.

Идентифицирани проблеми:

- Високи разходи за енергия и вода.
- Липса на технологии за намаляване на потреблението и повторно използване на ресурси.
- Нужда от модернизация на съществуващите системи за осветление, отопление и водоснабдяване.

8.2. Предложения за подобрения:

Интеграция на възобновяеми енергийни източници:

- Соларни панели - Инсталиране на соларни панели за захранване на определени зони в зоологическата градина, като административните сгради или осветителните системи;
- Термопомпи - Използване на термопомпи за отопление на помещенията и загражденията, където е необходимо;
- Мониторинг на потреблението - Въвеждане на система за наблюдение на енергийното потребление с цел идентифициране на най-енергоемките процеси;

Модернизация на осветителната система:

- Подмяна на съществуващото осветление с енергийно ефективно LED осветление.
- Инсталиране на сензори за движение в административните и посетителските зони за намаляване на разходите.

Оптимизация на водните ресурси:

- Събиране на дъждовна вода - Инсталиране на резервоари за събиране на дъждовна вода, която може да се използва за напояване на растителността и почистване.
- Преработка на отпадъчни води - Въвеждане на система за преработка на отпадъчни води, които могат да се използват повторно за санитарни цели или поддръжка на езерата и басейните.
- Автоматизирани системи за напояване - Инсталиране на интелигентни напоителни системи, които минимизират разхищението на вода.

Сътрудничество с експерти и финансиране:

- Кандидатстване за европейски програми и грантове за внедряване на зелени технологии.
- Консултация с експерти по енергийна ефективност за идентифициране на допълнителни възможности за оптимизация.

Обосновка на предложенията

- Подобряването на енергийната и водната ефективност ще намали оперативните разходи на зоологическата градина.
- Въвеждането на зелени технологии ще подобри устойчивостта на зоологическата градина и ще демонстрира ангажираност към екологичните стандарти, което ще привлече повече посетители и партньори.
- Преработката на водните ресурси ще гарантира по-добро качество на местообитанията за животните.

9. Управление на отпадъците

Текущо състояние и идентифицирани проблеми

Съществуващо състояние:

Биологичните отпадъци, включително тор и хранителни остатъци, се събират и извозват, но няма системен подход за тяхното оползотворяване. Растителните отпадъци се събират разделно и се предават на фирма за компостиране. Компостирането на територията на зоологическата градина е непрактично поради ограничената площ. Ограничен е достъпа до материали като мулч, необходим за озеленяване и подобряване на загражденията.

Предложения за подобрения:

Управление на биологичните отпадъци (тор): Търсене на варианти за оползотворяване:

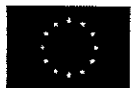
- Извозване на торта;
- Създаване на торохранилище;
- Подобряване на координацията с Община Варна за редовно и ефективно извозване на торта;
- Сключване на договори със земеделски стопани за използване на торта в селскостопански дейности;
- Обсъждане на възможностите за предоставяне на допълнителна подкрепа от общината за транспорт и логистика, свързани с извозването на торта;

Материали за озеленяване и заграждения:

- Набавяне на мулч;
- Установяване на партньорства с компании или ферми за рециклиране на дървесни отпадъци с цел редовна доставка на мулч;
- Използване на мулч за поддръжка на озеленяването и подобряване на условията в загражденията;

Решения за органични отпадъци:

- Осигуряване на ясна схема за разделяне и извозване на органичните отпадъци от храна, с цел минимизиране на загубите и създаване на партньорства за екологично устойчиво използване на ресурсите.

- Изследване на възможностите за съвместно управление на отпадъците със съседни обекти или общински депа.

Обосновка на предложенията

- Извозване на тора: Поддържането на хигиената и екологичната устойчивост изисква ефективно решение, включващо общинска подкрепа или договори със земеделски стопани. Компостирането на място е изключено поради ограниченото пространство.
- Устойчиво управление: Организацията на отпадъците чрез партньорства с общината или частни компании ще намали екологичния отпечатък и ще повиши ефективността на дейностите в зоологическата градина.

Заклучение

Чрез осигуряване на ефективно управление на отпадъците и достъп до външни решения за торта и органичните отпадъци, зоологическата градина ще подобри своите операции и екологичен профил. Партньорствата с общината и земеделските стопани ще осигурят устойчиви и дългосрочни решения за тези критични нужди.

10. Анализ на текущия модел на управление като общинско предприятие (ОП)

Зоологическата градина функционира като общинско предприятие, изцяло на бюджетна издръжка на община Варна. Приходите, които се генерират от дейността на зоологическата градина влизат в бюджета на общината и не могат да се използват и управляват от екипа. Не се допуска пряк контрол върху разходването на бюджетни средства. Разходването на средства е обвързано с провеждането на обществени поръчки, което води до забавяния и неефективност. Често гласуваните средства от общинския бюджет остават неувоени, поради невъзможност да се проведат навременни процедури, което затруднява задоволяването на нуждите на зоологическата градина.

Ограничения на модела ОП:

ОП не разполага с гъвкавостта на самостоятелно юридическо лице, което затруднява бързото вземане на финансови решения, пренасочването на приходи от дейността директно към развитие на зоологическата градина, както и гъвкавост на договарянето с доставчици, спонсори или дарители. Всички приходи от зоологическата градина отиват в общинския бюджет, което намалява мотивацията за генериране на допълнителни средства.

Ограничени ресурси:

Наличните финансови средства не са достатъчни за редовна модернизация на инфраструктурата, което влияе негативно на качеството на услугите.

Основни разходи

- Поддръжка на инфраструктура и съоръжения.
- Издръжка на зоологическата градина за режимни разходи
- Хранене на животните.
- Ветеринарни услуги.
- Заплати и социални осигуровки за персонала.

-----www.eufunds.bg-----

Липса на планирани разходи за:

- Обновяване на колекцията.
- Транспорт на животни, който може да бъде значителен и да надхвърли стойността на самите животни.

Препоръки за подобрене

- Проучване на алтернативни модели и нови организационни форми за управление, като например преобразуване на зоологическата градина в общински институт с бюджетна издръжка и оперативна самостоятелност.
- Подобряване на възможностите за генериране на собствени приходи и участие в проекти, които могат да предоставят допълнително финансиране.
- Създаване на по-гъвкав модел на управление, който да осигури финансова стабилност и по-голяма автономия при разпределението на средствата

Цел:

- Реформиране на управлението, което би могло да подобри финансовото състояние на зоологическата градина и да засили нейната роля в сферата на екологията, културата и образованието.
- Позволяване на зоологическата градина да използва генерираните приходи от собствената си дейност за оперативни разходи и подобрения, което ще допринесе за повишаване на ефективността и гъвкавостта на дейността, увеличаване на мотивацията на персонала, както и разработване на нови програми;

Разработване на дългосрочна финансова стратегия за устойчивост:

Разработване на инициативи за кандидатстване по програми за европейско финансиране и дарителски кампании. Планиране на сътрудничества с международни организации, които подкрепят природозащитни и образователни проекти, свързани с биологичното разнообразие.

Разширяване на търговската дейност:

Предоставяне на допълнителни услуги, като сувенирни магазини, заведения за хранене, организиране на тематични събития и специализирани обиколки, които да генерират устойчиви допълнителни приходи. Разработка на онлайн платформа за продажба на входни такси, абонаментни пакети и сувенири, които да увеличат обхвата на аудиторията.

Стимулиране на инициативата:

Насърчаване на иновации и предприемачески подходи в рамките на екипа, чрез разработване на стимули за служителите, които предлагат ефективни решения за управление на разходите и увеличаване на приходите. Въвеждане на система за възнаграждения, базирана на резултати, с цел мотивиране на персонала за активно участие в финансовото управление.

Постоянен мониторинг и актуализация:

- Регулярно преразглеждане на финансовите модели и стратегии за генериране на приходи.

-----www.eufunds.bg-----

- Включване на нови възможности за финансиране, които възникват от промените в пазарните условия или от иновации в зоопарковата индустрия.

11. Организационна структура и кадрова политика. Оптимизация на организационната структура

11.1. Създаване на ясна и функционална йерархия:

- Прецизиране на отговорностите за всяка длъжност, като се постави по-голям акцент върху персоналната отчетност и изпълнение на стратегическите цели.
- Въвеждане на систематична координация между ръководните позиции и служителите на оперативно ниво, за да се избегне дублиране на функции и липса на комуникация.
- Осигуряване на механизми за бързо вземане на решения, като се делегират оперативни правомощия на ключови позиции под ръководството на директора.

11.2. Подсилване на отделите с ключови роли:

- Акцент върху преразпределение на отговорностите, за да се осигури баланс в натоварването между отделните екипи.
- Инвестиции в обучения и развитие на умения, които да повишат ефективността на съществуващите длъжности.
- Определяне на служител, който ексклузивно да отговаря за съответствието с нормативните изисквания и взаимодействието с Община Варна, под ръководството на директора.
- Стимулиране на междусекторното сътрудничество чрез регулярни работни срещи и обмяна на добри практики.

11.3. Увеличаване на броя на служителите в ключови звена (при нужда):

- Провеждане на анализ от външни експерти или вътрешен одит за оценка на ефективността на съществуващата численост на персонала.
- Ако анализът покаже нужда от допълнителни ресурси, да се приоритизира наемането на персонал за ключови звена като ветеринарно-медицинско обслужване, грижа за животните и образователни дейности.

11.4. Мотивация и развитие на персонала

Доброто и справедливо възнаграждение като основен стимул:

Свързване на възнагражденията със степента на отговорност, постигнатите резултати и ангажираността на служителите.

Въвеждане на бонусна система, базирана на:

- Успехи в подобряването на грижата за животните.
- Увеличаване на приходите от образователни и посетителски инициативи.
- Иновации в управлението на ежедневните дейности.
- Редовно преразглеждане на основните заплати с цел постигане на конкурентоспособност спрямо други институции в сектора.

-----www.eufunds.bg-----

11.5. Обучение и развитие:

Създаване на дългосрочна програма за вътрешно и външно обучение, включително:

- Курсове за грижа за животните, управление на местообитанията и безопасност.
- Участие в международни конференции и семинари, организирани от организации като EAZA .
- Разширяване на възможностите за служителите да придобиват нови квалификации, които да отговарят на развиващите се стандарти в зоологическите градини.

11.6. Мотивиране чрез по-добри условия на труд:

- Модернизиране на работните помещения и предоставяне на адекватно оборудване за изпълнение на ежедневните задачи.
- Въвеждане на социални придобивки, като ваучери за храна, допълнително здравно осигуряване или специални привилегии за дългогодишни служители.
- Редовно провеждане на срещи с персонала за събиране на обратна връзка и предложения за подобрения.

11.7. Материално обезпечаване и ефективно управление на ресурсите

Инвестиции в материална база:

- Закупуване на модерно оборудване за работа с животните и поддръжка на инфраструктурата.
- Осигуряване на специализирани инструменти за ветеринарните грижи и средово обогатяване.
- Подобряване на условията за работа, като се осигурят адекватни санитарни помещения, обособени зони за почивка и складови помещения за съхранение на инвентар.

Фокус върху оптимизацията на ресурсите:

- Преразглеждане на настоящите разходи за персонал и материали с цел повишаване на ефективността.
- Насърчаване на служителите да участват в инициативи за намаляване на разходите, като същевременно се поддържат високи стандарти на работа.

Дългосрочни ползи от предложените мерки

- Подобрена мотивация и ангажираност на персонала: Служителите ще виждат пряката връзка между своите усилия и финансовото състояние на зоологическата градина, което ще повиши тяхната мотивация и отдаденост.
- По-висока ефективност и продуктивност: Оптимизацията на ресурсите и повишаването на квалификацията на персонала ще допринесат за по-ефективното изпълнение на ежедневните и стратегически задачи.
- Устойчиво развитие на институцията: Чрез балансирана и справедлива кадрова политика зоологическата градина ще създаде условия за устойчив

растеж и ще укрепи своята позиция като водеща институция в природозащитата и образованието.

Тези мерки създават стабилна основа за подобрене в организационната структура и кадровата политика на зоологическата градина, насочени към постигане на дългосрочна ефективност и успех.

12. Мерки за отстраняване на проблеми и изпълнение на високи стандарти

Мерките са формулирани на база анализа на настоящото състояние на зоологическата градина. Те обхващат всички ключови аспекти на дейността:

12.1. Съответствие с правната и институционална рамка

Осигуряване на пълно съответствие с изискванията за лицензиране.

Преглед и актуализация на документацията:

- Провеждане на задълбочен анализ на текущите лицензионни изисквания, заложиени в Наредба №6 от ЗБР и Директива 1999/22/ЕО.
- Създаване на график за годишни вътрешни одити, които да проследяват изпълнението на нормативните изисквания.
- Перманентно анализиране на мерките за покриване на нормативните изисквания, включително преценка на колекцията на животни, съобразена с възможностите за по-лесно отговаряне на условията.

Мониторинг на законодателните промени:

- Назначаване на отговорно лице или екип, който да следи измененията в българското и европейското законодателство, свързано със зоологическите градини.
- Създаване на вътрешен бюлетин за информиране на всички нива на управлението за нови изисквания или предстоящи промени.

Обучение на персонала за правни изисквания:

- Провеждане на редовни семинари и обучения за персонала относно спазването на лицензионните изисквания и правните стандарти.
- Създаване на ръководство с ключови нормативни изисквания, което да бъде достъпно за всички служители.

12.2. Активно участие в национални и международни организации

Самооценка и изготвяне на план за действие:

- Провеждане на самооценка спрямо стандартите на EAZA, включително оценка на инфраструктурата, условията за животните, кадровата политика и природозащитните дейности.
- Създаване на подробен план за преодоляване на идентифицираните несъответствия, включващ времева рамка, отговорни лица и индикатори за успех.

Инициативи за сътрудничество с EAZA :

- Изпращане на наблюдатели от зоологическата градина на събития, организирани от EAZA , с цел изучаване на добри практики.

-----www.eufunds.bg-----

- Изготвяне на обосновано заявление за кандидатстване за членство, придружено с документи, демонстриращи напредък в изпълнението на стандартите.
- Инициране на присъединяване към EAZA чрез официално подаване на апликация за членство и съпътстващи материали.

Установяване на партньорства с други зоопаркове и природозащитни организации:

- Идентифициране на зоопаркове-членове на EAZA, които са близки по мащаб и дейност, с цел обмен на опит и добри практики.
- Създаване на меморандуми за разбирателство с международни природозащитни организации, които подкрепят усилията на зоологическата градина в областта на природозащитата.

Образователни и комуникационни инициативи:

- Провеждане на информационни кампании, насочени към обществеността, за подчертаване на ролята на зоологическата градина в глобалните усилия за природозащита.
- Организиране на специални събития с участието на експерти от EAZA и други международни организации, с цел повишаване на осведомеността и ангажираността на местната общност.

13. Анализ и планиране на финансовите нужди

Подробен финансов план за развитие и поддръжка на зоологическата градина:

Идентифициране на ключови проекти:

- Инфраструктурни подобрения: модернизация на загражденията, изграждане на нови зони, обновяване на ветеринарните съоръжения.
- Природозащитни инициативи: участие в програми за размножаване на застрашени видове, повторно въвеждане в дивата природа и сътрудничество с природозащитни организации.
- Образователни програми: създаване на нови експозиции, интерактивни съоръжения и разработване на дългосрочни образователни проекти.

Приоритизиране на проектите според:

- Нивото на спешност (например остаряла инфраструктура, която компрометира сигурността или качеството на грижата за животните).
- Потенциал за привличане на посетители (проекти с висока маркетингова стойност).
- Дългосрочен принос за устойчивостта на зоологическата градина.
- Идентифициране на начини за набиране на приходи:

Входни такси и такси за услуги:

- Анализ на текущата структура на цените за входни такси и допълнителни услуги (напр. обиколки с екскурзовод, снимки с животни, образователни работилници).
- Въвеждане на нови такси за премиум услуги (VIP обиколки, ексклузивен достъп до определени експозиции, абонаменти за многократно посещение).

-----www.eufunds.bg-----

Целеви дарения на всички приходи, които генерира зоологическата градина:

- Предложение за изработване на рамка, според която приходите от входни такси, дарения и други услуги ще се използват целево за развитие на зоологическата градина.
- Ясна отчетност за използването на средствата, за да се насърчи доверието сред посетителите и дарителите.

Спонсорства и партньорства:

- Таргетиране на компании с екологичен и природозащитен профил.
- Въвеждане на Търговски дейности:
- Увеличаване на приходите от магазини за сувенири и заведения за хранене.
- Организиране на специални събития с такса за участие (тематични дни, конференции).

Разработване на стратегия за привличане на допълнителни средства чрез дарителски кампании и спонсорства.

14. Сигурност и безопасност

Осигуряването на сигурност и безопасност в зоопарковете е приоритетна задача при всяко управление на тези институции. Тази дейност следва да бъде разгледа от няколко аспекта:

- **Сигурност и безопасност на посетителите** – мерките за тяхната защита и изграждането на препятствия и прегради, които да дават възможност да се наблюдават животните, но и да предотвратят достъпа до загражденията и възможността на посетителите да докосват или хранят животните, както и всякакъв нерегламентиран контакт.
- **Сигурност и безопасност на животните** – охраняване и предотвратяване възможни нападения от хищници или скитащи кучета и нерегламентирано навлизане на територията на зоологическата градина на „чужди“ животински видове.
- **Сигурност и безопасност на персонала** – от първостепенна важност е осигуряването на безопасна работа на служителите, която изисква минимизиране на рисковете и опасностите, свързани с техните задължения.

Осигуряването на безопасността и сигурността трябва да се гарантира от два вида мерки:

Индиректни - изграждането на ефективни системи за сигурност, редовно обучение на персонала, за безопасна работа и правилна експлоатация на системите за сигурност. Важно допълнение са и системите за видеонаблюдение, които играят роля в предотвратяването на инциденти, но за да бъдат ефективни при реакция на инциденти, е нужен оперативен център и наличие на служители, които незабавно да реагират. Трябва да съществува система за бърза реакция и координация.

Директни – бариери, огради, заграждения, системи от гилотини за достъпа до животните, електропастири, волиери и други физически препятствия.

Осигуряването на всички възможни средства за безопасност и сигурност ограничаване на потенциалните рискове, свързани с отглежданите диви животни на територията на зоологическата градина е от първостепенна важност за нормалното ѝ функциониране.

14.1. Настоящият План за развитие предвижда редица мерки за ефективно гарантиране на сигурността и безопасността в зоологическата градина, както следва:

Осъвременяване на протоколите за безопасност

Преразглеждане и актуализация на аварийните протоколи:

- Разработване на подробни инструкции за действие при различни видове извънредни ситуации:
 - Бягство на животни от загражденията.
 - Природни бедствия или пожари.
 - Инциденти, свързани с посетители или персонал.
- Изготвяне на протокол за взаимодействие с полицията в случай на избягало опасно животно.

Контрол над ефективността на обученията и тренировките:

- Редовните тренировки и симулации за действие в извънредни ситуации, които вече се провеждат, да бъдат съпроводени с механизъм за контрол на ефективността.
- Изготвяне на оценки след всяка тренировка с препоръки за подобрене.
- Подобряване на техническата обезпеченост
- Видеонаблюдение и алармени системи:
- Инсталиране на допълнително видеонаблюдение в ключови зони, включително около загражденията на опасни животни и външната ограда.
- Осигуряване на алармени системи за известяване при нарушения в сигурността или проникване в загражденията.

Електропастири:

- Разширяване на обхвата на електропастирите за подобрена сигурност.
- Осъвременяване на системите за електропастири с функции за автоматично известяване при повреда или прекъсване.
- Изграждане на аудио система за оповестяване на опасност:
- Създаване на система за аудио съобщения, която да информира посетителите и персонала при извънредни ситуации.
- Осигуряване на предварително записани инструкции за действие при специфични сценарии.

Фокус върху външната ограда:

- Усъвършенстване на външната ограда с основна цел предотвратяване на излизане на животно от територията.
- Използване на устойчиви и надеждни материали, които отговарят на съвременните стандарти за сигурност.

-----www.eufunds.bg-----

Маршрути за евакуация и безопасност

- Обозначаване на маршрути за евакуация;
- Ясно маркиране на маршрути за евакуация за посетители и персонал в случай на инциденти.
- Поставяне на информационни табели на ключови места, указващи посоките за безопасно напускане на зоологическата градина.

Създаване на план за евакуация:

- Подготовка на детайлни схеми за евакуация, съобразени със спецификата на различните зони в зоологическата градина.
- Провеждане на тренировки за евакуация с участие на персонала.

Дългосрочни ползи от мерките

- Подобряване на сигурността чрез осъвременяване на техническата инфраструктура.
- Увеличаване на доверието на посетителите и обществеността чрез внедряване на съвременни мерки за безопасност.
- Минимизиране на риска от инциденти чрез ефективно планиране и 14.5. подобрене на съществуващите системи.
- Реконструкция на външната ограда на зоологическата градина – предвижда се цялостна реконструкция на оградата с цел предотвратяване на бягството на опасни животни, каквито се отглеждат в Зоопарк - Варна и с цел предотвратяване на навлизане на диви хищници като лисици, белки и др.

14.2. Привличане и обслужване на посетителите

- Подобряване на инфраструктурата за посетителите
- Улесняване на достъпа до всички зони на зоологическата градина;
- Изграждане на рампи и достъпни пътеки за хора с увреждания.
- Осигуряване на маршрути, които да улесняват движението на детски колички и хора с ограничена подвижност.
- Подобряване на зоните за отдих и атракциони;
- Създаване на атракциони и интерактивни дейности за деца, като образователни игри и активности, насърчаващи взаимодействието с животните.
- Подобрене на санитарните възли;
- Изграждане на стаи за преповиване на бебета.
- Осигуряване на достъпност и удобство чрез редовна поддръжка на съществуващите санитарни възли.

14.3. Модернизирание на атракциите и интерактивните експозиции

- Необходимо е модернизация на зоните за пряк контакт с животни, за да отговарят на съвременните стандарти за безопасност и интерактивност. Предвиждат се провеждане на дни на отворени врати и доброволчески инициативи, организиране на събития, които ангажират посетителите в ежедневните дейности, като например грижа за животните или участие в природозащитни инициативи.

-----www.eufunds.bg-----

- Устойчиво зоологическата градина трябва присъства в интернет за което се планира усъвършенстване на дигиталните платформи с акцент върху предоставянето на информация, насочваща посетителите към зоологическата градина, както и включване на функционалности за набиране на обратна връзка и резервация на услуги.
- Целта е да се увеличи удовлетвореността на посетителите, което ще се измерва със събиране и анализ на обратна връзка и въвеждане на дигитални методи, като онлайн анкети, приложения и QR кодове, разположени на ключови места в зоологическата градина. Регулярно ще се анализира обратната връзка за подобрене на услугите и инфраструктурата.
- Предвижда се повишаване стандартите за хигиена и модерни заграждения, чрез инвестиране в модерни и естетически заграждения, които допринасят за положителното изживяване на посетителите;
- Ще се разработват програми за лоялни посетители, които включват специални събития, отстъпки и ексклузивни достъпи, създаване на VIP услуги, като екскурзовод за групи и дигитален екскурзовод, за обогатяване на изживяването, стимулиране на групови посещения, предлагане на преференциални цени и пакети за училища, туристически групи и компании, както и създаване на атракции, които насърчават посещения в група, като интерактивни демонстрации и екскурзии с водач.

15. Маркетинг и популяризация

Маркетингът и популяризацията играят ключова роля за успеха на зоологичната градина. Целта е не само привличането на посетители, но и повишават обществената осведоменост относно важността на опазването на природата, застрашените видове, консервационните дейности и промените в климата. Чрез ефективни маркетинг стратегии, зоологичната градина може да създаде ангажираност с обществото, да обучават посетителите относно биологичното разнообразие и да вдъхновят действия за опазване на околната среда. Популяризирането на специални събития, образователни програми и инициативи за опазване е също важно за изграждането на положителен имидж и за привличането на спонсори и партньори, които могат да подпомогнат финансово и логистично тяхната работа.

Целеви мерки, които се предвиждат са:

- Активно използване на социалните мрежи и дигитални платформи за популяризиране на събития и привличане на посетители.
- Създаване на привлекателни видеоматериали, които представят уникалността на зоологическата градина и ангажират аудиторията.
- Провеждане на редовни събития и кампании:
- Организиране на сезонни и тематични събития, които акцентират върху уникални аспекти на колекцията или природозащитните дейности.

-----www.eufunds.bg-----

- Активни кампании за популяризиране на нови експозиции или инициативи, като използване на партньорства с местни бизнеси и институции.

Дългосрочни ползи

- По-висока посещаемост и ангажираност чрез модернизиране на инфраструктурата и предлаганите услуги.
- Подобряване на финансовата устойчивост чрез разширяване на предлаганите услуги и персонализиран подход към посетителите.
- Затвърдяване на зоологическата градина като водещо място за образование, отдих и природозащита.

16. Информация, обучение и научни изследвания

16.1. Създаване на образователен център

Предвижда се създаването на образователен център, който да координира всички дейности, свързани с образованието и научните изследвания, което е ключова стъпка към професионализация и устойчивост. Центърът ще обединява образователните програми, научните изследвания и природозащитните инициативи. Основните отговорности на образователния център ще бъдат в управление на образователните програми, организиране на събития, популяризиране на консервационни дейности и взаимодействие с научни и образователни институции. Във връзка с функционирането на центъра ще е необходимо да се включат ръководител образование и природозащита, педагогически сътрудници и специалисти по комуникация. В работата си центърът ще установява връзки с национални и международни образователни и научни институции за обмен на знания и разработване на съвместни проекти, включване на експерти и доброволци в образователните и консервационни дейности.

16.2. Осигуряване на материална база за образование и научна дейност:

Образователен център:

- Зала за обучения и интерактивни дейности, снабдена с мултимедийна техника (екрани, проектори, VR технологии).
- Експозиции: Създаване на интерактивни панели, които демонстрират консервационни проекти, значението на опазването на биологичното разнообразие и ролята на зоопарковете.

Научна база:

- Лаборатория за изследвания: Осигуряване на помещение и оборудване за научна работа, включително микроскопи, пробовземачи и базова апаратура за изследвания.
- Цифров архив: Разработване на база данни за животните, която да включва здравословно състояние, генетична информация и поведенчески наблюдения, свързана с международни системи.

-----www.eufunds.bg-----

Консервационна инфраструктура:

- Зони за размножаване: Изграждане на специализирани заграждения за размножаване на застрашени видове.
- Образователни експозиции: Включване на демонстрационни зони, които показват различните етапи на консервационните програми, като размножаване и повторно въвеждане в дивата природа.

16.3. Разширяване на образователните и научни програми

Програми за деца и младежи:

- Тематични дни, посветени на различни животни и техните местообитания.
- Създаване на интерактивни образователни игри и предизвикателства, свързани с природозащитни теми.

Програми за възрастни и професионалисти:

- Организиране на семинари и лекции по теми като „Екология в действие“ и „Опазване на застрашени видове“.
- Създаване на курсове за професионално обучение на гледачи и персонал от други зоопаркове.

Научни изследвания:

- Насърчаване на публикации, базирани на изследванията, провеждани в зоологическата градина.
- Участие в международни консервационни проекти и споделяне на

16.4. Подобряване на взаимодействието с посетителите

Модерни технологии за ангажиране:

- Разработване на мобилно приложение, което да предлага индивидуализирани маршрути, информация за животните и дейности в реално време.
- Виртуални обиколки за хора, които не могат да посетят зоологическата градина физически.

Образователни инициативи за посетителите:

- Провеждане на демонстрации на хранилки и обогатяване на средата, които показват естественото поведение на животните.
- Включване на доброволци в реални дейности, като грижа за животните или озеленяване.

Събиране и анализ на обратна връзка:

- Подобряване на съществуващата онлайн платформа за обратна връзка, за да се улесни достъпът и да се стимулира активността на посетителите.
- Провеждане на регулярни анкети и събиране на данни чрез мобилното приложение за оценка на услугите и идентифициране на области за подобрене.

III. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Европейска асоциация на зоопарковете и аквариумите (European Association of Zoos and Aquaria, EAZA) е организация, която обединява над 400 зоологически градини и аквариуми.

Членството в EAZA предлага множество ползи, които могат да подобрят работата на зоологическата градина:

- Достъп до ресурси: Членовете на EAZA получават достъп до учебни материали, ръководства и проучвания, които могат да помогнат в управлението и развитието им.
- Споделяне на опит: Членовете обменят най-добри практики и успешни примери за работа, което води до подобряване на стандартите за отглеждане и грижа за животните.
- Участие в научни изследвания: Членството предоставя възможности за участие в съвместни научни проекти и изследвания, които могат да допринесат за опазването на видовете.
- Подкрепа при инициативи за опазване: EAZA организира и поддържа множество природозащитни проекти, в които членовете могат да участват, допринасяйки за глобалните усилия за опазване на природата.

- Повишаване на видимостта: Членовете на EAZA печелят признание на международно ниво, което може да увеличи интереса на посетителите и финансовата подкрепа.
- Екологично образование: Членовете имат възможност да реализират образователни програми, които повишават осведомеността на обществеността относно опазването на околната среда и животните.
- Мрежа от партньорства: Членството създава платформа за изграждане на мрежи и партньорства с други организации и институции, работещи в областта на опазването на природата.

Членството в EAZA може да бъде изключително ценно за зоологическата градина, тъй като би спомогнало да изпълнява своята мисия по-ефективно и да допринася за глобалните усилия за опазване на биологичното разнообразие.

Една от стратегическите цели на Плана за развитие на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА 2025 - 2034г. е да успешната интеграция и членство в EAZA.

За постигане на тази цел е необходимо да се направи задълбочен анализ и оценка за степента на състоянието на зоологическата градина към настоящият момент и необходимите мерки за успешно постигане на поставената цел за членство в EAZA.

Предпоставки за членство в EAZA:

1. Инфраструктура и съоръжения

Принципни положения:

- Инфраструктурата трябва да осигурява безопасност за посетителите, персонала и животните.
- Загражденията трябва да предлагат условия, които симулират естествената среда на животните, включително обогатителни елементи.
- Съоръженията трябва да включват адекватни механизми за управление на извънредни ситуации.
- Зоологическата градина трябва да демонстрира устойчиво управление на ресурсите, включително енергия, вода и отпадъци.

Съответствия и несъответствия:

Съответствия:

- Зоологическата градина разполага с базова инфраструктура, която може да бъде модернизирана.
- Има наличие на разделение между различните зони за посетители и животни, което осигурява минимални стандарти за безопасност.

Несъответствия:

- Липсват двойни бариери и буферни пространства в загражденията за опасни животни.
- Липсват системи за заключване, законтрыане и дистанционно управление на врати.
- Външната ограда и аварийните механизми са остарели и не отговарят на съвременните стандарти.
- Някои хабитати не предоставят адекватни условия за естествена среда, липсват укрития и зелени площи.
- Липса на планирани системи за редовна поддръжка и управление на аварийни ситуации.

Мерки за отстраняване:

Относно безопасността:

- Изграждане на двойни врати в загражденията на всички опасни животни, допълнени с:
 - Буферни пространства за контролиране на достъпа между външната и вътрешната зона на загражденията.
 - Системи за заключване и законтрыане, които гарантират безопасно задържане на животните.
 - Дистанционно затварящи се врати, които могат да бъдат управлявани в случаи на спешност или за ежедневна работа.
- Подсилване на външната ограда с устойчиви материали, които осигуряват дълготрайна безопасност.

Подобрения на хабитатите:

- Добавяне на укрития, зелени площи и елементи, които симулират естествената среда на животните.
- Разширяване на съоръженията за животни, за да се предостави повече пространство и условия за средово обогатяване.

Управление на аварийни ситуации:

- Създаване на план за аварийни ситуации, който да обхваща всички аспекти на безопасността.
- Обучение на персонала за реакция в извънредни ситуации и редовни симулации.

2. Здраве и грижа за животните

Принципни положения:

- Животните трябва да получават редовни здравни прегледи и навременна ветеринарна грижа.
- Диетите трябва да бъдат балансирани и съобразени с нуждите на видовете, здравословното им състояние и сезонните фактори.
- Трябва да има система за наблюдение на поведението на животните, за да се откриват ранни признаци на заболявания или стрес.

-----www.eufunds.bg-----

- Програмите за възпроизвеждане трябва да се управляват внимателно, за да се поддържа генетичното разнообразие.

Съответствия и несъответствия:

Съответствия:

- Редовни здравни визитации се извършват от ветеринарен лекар.
- Съществуват добри програми за профилактика и контрол на вредители (ДДД).
- Дажбите се определят в консултация със зооинженер и ветеринарен лекар.

Несъответствия:

- Няма интегрирана система за ежедневно наблюдение и документиране на поведението и здравето на животните.
- Програмите за възпроизвеждане са ограничени, а съществуващите усилия за размножаване не са интегрирани с международни стандарти.
- Не са разработени механизми за превенция и контрол на заболявания чрез редовни анализи.

Мерки за отстраняване:

Подобряване на диетичните стандарти:

- Преглед и обновяване на съществуващите дажбени таблици за всички видове животни, базирани на научни изследвания и консултации с ветеринарен лекар.
- Създаване на система за периодично актуализиране на диетите според сезонните фактори и здравословното състояние на животните.
- Включване на допълнителни хранителни добавки и разнообразни продукти за поддържане на оптимално здраве.
- Преминаване към готови хранителни смеси, което ще оптимизира доставките и ще намали риска от човешка грешка при храненето.

Въвеждане на интегрирана система за мониторинг:

- Създаване на база данни за ежедневно документиране на поведението и здравето на животните.
- Провеждане на редовни срещи между гледачите и ветеринарния екип за анализ на наблюденията.
- Разработване на протоколи за реакция при отклонения в поведението или здравето.

Укрепване на програмите за размножаване:

- Изготвяне на стратегия за възпроизвеждане, включваща критерии за подбор на животни и избягване на инбридинг.
- Участие в международни програми за управление на генетичното разнообразие в отглежданите на затворено популации, напр. Европейските програми за застрашени видове (EEP) и Племенните книги (ESB).
- Разширяване на сътрудничеството с други зоопаркове и научни институции за обмен на животни и генетичен материал.

----- www.eufunds.bg -----

Превенция и контрол на заболявания:

- Въвеждане на редовни лабораторни тестове за здравен мониторинг (кръвни анализи, микробиология и др.).
- Осигуряване на необходимото оборудване за диагностика и превенция в рамките на зоологическата градина.
- Провеждане на обучения за персонала относно ранно откриване на заболявания и спешни действия.

Подобряване на ветеринарните съоръжения:

- Обновяване на амбулаторията с допълнителни инструменти и медикаменти.
- Разширяване на карантинните съоръжения за по-ефективен контрол при пристигащи или болни животни.

3. Благополучие на животните

Принципни положения:

Благополучието на животните е основен приоритет, като трябва да се осигурят условия, които отговарят на техните физически и психологически нужди. Трябва да се предотвратява стереотипното поведение чрез средово обогатяване и разнообразни стимули. Мониторингът на поведението на животните е ключов за идентифициране на стрес или други проблеми.

Съответствия и несъответствия:

Съответствия:

- Персоналът е заинтересован от въвеждането на нови мерки за подобрене на благополучието на животните.
- Съществуват основни елементи на средово обогатяване, които могат да бъдат разширени.

Несъответствия:

- Средовото обогатяване не е систематично и липсва мониторинг на ефекта му върху поведението на животните.
- Няма разработена програма за предотвратяване на стереотипното поведение.
- Недостатъчно използване на физическо, поведенческо и социално обогатяване

Мерки за отстраняване:

Разработване на програма за благополучие:

- Разработване на цялостна програма, включваща различни видове обогатяване: физическо, поведенческо, социално и хранително.
- Създаване на индикатори за оценка на благополучието на животните и тяхната адаптация.

-----www.eufunds.bg-----

Интеграция на обогатяването в ежедневната грижа:

- Изграждане на нови структури за игра, укрития и тунели в загражденията.
- Включване на редовно интерактивно хранене и стимулиращи дейности.

Обучение на персонала:

- Провеждане на специализирани обучения за разпознаване на стресови фактори, стереотипно поведение и ефективни методи за обогатяване.
- Обмен на добри практики с други зоопаркове.

Мониторинг и оценка:

- Разработване на система за редовно наблюдение и документиране на поведенческите реакции на животните при въвеждане на обогатителни мерки.

4. Образование и социални програми

Принципни положения:

- Зоологическата градина трябва да предлага образователни програми, които популяризират опазването на природата и създават обществена осведоменост за значимостта на биологичното разнообразие.
- Програмите трябва да бъдат насочени към различни целеви групи, като ученици, семейства и професионалисти.
- Инфраструктурата за образование трябва да бъде адекватно оборудвана за провеждане на лекции, демонстрации и интерактивни дейности.
- Социалните програми трябва да насърчават доброволческа дейност и ангажираност на обществеността.

Съответствия и несъответствия:

Съответствия:

- Персоналът има желание да развива образователни дейности.
- Зоологическата градина участва в отделни инициативи, които могат да бъдат разширени.

Несъответствия:

- Липсва структурирана и регламентирана образователна програма.
- Няма подходящи помещения или технически средства за провеждане на образователни дейности.
- Ограничено сътрудничество с училища, университети и НПО.
- Липсват социални програми, които да ангажират доброволци или да насърчават млади хора да участват в природозащитни каузи.

Мерки за отстраняване:

Разработване на структурирана образователна програма:

- Създаване на учебни модули, покриващи теми като опазване на природата, поведение на животните и биологично разнообразие.
- Предлагање на програми за различни възрастови групи.

Инвестиции в инфраструктура и оборудване:

- Приспособяване на подходящи помещения за лекции и демонстрации.
- Осигуряване на технически средства като мултимедийна техника и материали за работилници.

Укрепване на партньорствата:

- Разширяване на сътрудничеството с училища, университети и неправителствени организации.
- Организиране на съвместни проекти и инициативи.

Разработване на социални програми:

- Въвеждане на доброволчески програми за ученици и студенти, които да насърчават участието им в грижата за животните и природозащитата.
- Създаване на кампании за повишаване на обществената осведоменост и насърчаване на подкрепа за зоологическата градина.

5. Консервационни дейности

Принципни положения:

- Зоологическата градина трябва да изпълнява активна роля в опазването на биологичното разнообразие чрез участие в програми за размножаване и реинтродукция.
- Участието в международни природозащитни организации и партньорства е ключово за ефективното управление на консервационни дейности.
- Образователните инициативи трябва да бъдат тясно свързани с природозащитните усилия.

Съответствия и несъответствия:

Съответствия:

- Зоологическата градина проявява интерес към включване в международни природозащитни мрежи.
- Персоналът разполага с базови умения за управление на размножителни програми и генетично разнообразие.

Несъответствия:

- Липсват активни програми за възпроизвеждане и опазване на застрашени видове.
- Ограничено участие в международни програми като ЕЕР и ESB.
- Недостатъчна координация с организации, които управляват популации на редки и застрашени видове.
- Липса на финансиране за разработване и участие в природозащитни проекти.

Мерки за отстраняване:

Участие в международни програми:

- Присъединяване към програми за управление на популации, като ЕЕР и ESB.

-----www.eufunds.bg-----

- Установяване на контакт с международни организации за координация на размножителни и опазващи дейности.

Разработване на локални програми за размножаване:

- Идентифициране на видове с висок приоритет за опазване.
- Изготвяне на планове за размножаване и реинтродукция на местни видове.

Партньорства с научни институции:

- Създаване на сътрудничество с университети и изследователски центрове за разработване на научни проекти.
- Провеждане на изследвания за поведението и екологията на застрашените видове.

Осигуряване на финансиране:

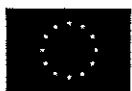
- Търсене на грантове от природозащитни организации и донори.
- Разработване на инициативи за набиране на средства, насочени към природозащитните програми.

Заклучение

Членството в EAZA е стратегическа цел за развитието на ЗООПАРК Варна, в който то следва да се насочат усилия за успешна интеграция, подобряват условията и се изпълняват необходимите мерки за подобрения в инфраструктурата, здравето и благополучието на животните, а също и осъществяване на образователни и консервационни инициативи. Тази стратегия ще спомогне за повишаване на стандартите на зоологическата градина и ще допринесе за глобалните усилия в опазването на биологичното разнообразие.

-----www.eufunds.bg-----

IV. ПРАВНО – НОРМАТИВНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

В световен мащаб правната рамка за опазване на биологичното разнообразие е изключително богата и разнообразна. През последните 50 години са подписани множество конвенции, споразумения и договори, позволяващи обмен на информация и мнения по темата за опазването на биологичното разнообразие, опазване на околната среда и климатичните промени.

Историческото развитие на зоопарковете в света преминава през различни етапи, от древността до настоящето. Първите зоопаркове са съществували в Древен Египет, където са се събирали животни за развлечение и ритуали. В Китай също имало подобни затворени пространства с диви животни. В Древен Рим също са имали зоологически градини, наречени "Vivaria", където се държели екзотични животни, които след това се използвали в гладиаторски игри. През Средновековието зоопарковете станали по-малко популярни, но монарсите създавали лични колекции от животни, които служели за статус символ.

Със създаването на научната дисциплина зоология, интересът към животните се увеличил. През 1752 г. в Лондон е открит първият научен зоопарк – Британска зоологическа градина. Паралелно с него, в Европа и Америка започват да се откриват нови зоологически градини.

При Древните цивилизации са съществували някои неформални правила, свързани с грижа за животните, но те не били структурирани като законодателство. Но едва с развитието на науката за зоологията и стремежа за защита на животните, започват да се въвеждат по-формализирани регулации.

През 1822 г. Обединеното кралство е приет "Законът за защита на животните", който е един от първите закони, насочени към опазване на животните от жестокост.

1966 г. в САЩ е приет "Законът за благосъстоянието на животните", който поставя високи стандарти за грижата за животни в зоологически градини, лаборатории и т.н.

Съществуването на Зоологически градини в световен мащаб има и една много нелицеприятна страна, а именно съществуването на т. нар. „етнографски изложби“ или „живи изложби“, които придобиват голяма популярност през 19-ти и началото на 20-ти век, особено в Европа и Съединените щати. Последният. В тях освен животни са излагани хора, представители на различни племена от покорените територии. До 1958 година подобна „човешка експозиция“ е съществувала в "Тиерпарк" в Хамбург, Германия, също и в Брюксел Белгия.

Законодателството и етичните стандарти трябва да бъдат ориентирани към осигуряване на достойни условия за живот на животните, защита на тяхното благосъстояние и насърчаване на отговорното отношение към тях в контекста на зоопарковете.

Световни организации

През 19-ти век започват да се формират съвременни организации за защита на животните. През 1824 г. във Великобритания е основана "Обществото за предотвратяване на жестокостта към животните" (RSPCA)

Множество са **организации, занимаващи се със защитата и правата на животните** и в световен мащаб.

PETA (People for the Ethical Treatment of Animals): Една от най-големите и известни организации за защита на животните, която се бори срещу жестокостта към животните и промотира веганство.

HSUS (Humane Society of the United States): Организация, която работи за защита на животните в Съединените щати чрез законодателна работа, образователни програми и приюти за животни.

WWF (World Wildlife Fund): Въпреки че основната им насока е запазването на дивата природа и биологичното разнообразие, WWF също така защитава много видове, застрашени от човешки дейности.

ALDF (Animal Legal Defense Fund): Организация, която се фокусира върху правната защита на животните и осигуряването на правни ресурси и помощ за случаи на жестокост.

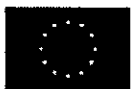
RSPCA (Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals): Както споменахме по-рано, това е една от най-старите организации за защита на животните, основана във Великобритания.

ASPCA (American Society for the Prevention of Cruelty to Animals): Организация, която предоставя защита и подслон на животни в нужда, предприема правни действия срещу жестокостта и предлага образователни програми.

Four Paws: Международна организация, специализирана в защитата на животните, фокусирана върху животните в тероризирани условия, включително в зоологически градини и циркове.

Animal Planet: Освен медийната си дейност, техните инициативи и платформи насърчават добри практики в грижата за животните.

През 1948 г., в Швейцария е основан **Международният съюз за опазване на природата** (International Union for Conservation of Nature, IUCN), който обединява 83 държави-членки, 108 правителствени агенции, 766 неправителствени организации.

Международно законодателство:

1971 год. е приета **Рамсарската конвенция за влажните зони** (*Ramsar Convention of Wetlands*), която има международно значение и по-специално като местообитание на водолюбиваи птици, ратифицирано от 158 страни, включително и България.

През 1975 год. е приета **конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора CITES** (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*), ратифицирана от България с Решение на Великото народно събрание от 12.12.1990 г. - ДВ, бр. 103 от 1990 г.

Бернска Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания, ратифицирана от Великото народно събрание с решение, прието на 25.01.1991 г. - ДВ, бр. 13 от 1991 г., в сила за Република България от 01.05.1991 г.

Конвенция на ООН за биологичното разнообразие (*Convention on Biological Diversity*), приета в Рио Де Жанейро през 1992 г., ратифицирана от България през 1996 г. поставя основите цели за опазване на биологичното разнообразие, устойчиво използване на неговите компоненти и справедлива подялба на ползите от генетичните ресурси.

Законодателство на Европейския съюз

Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна е от основно значение за регулацията на опазването на околната среда. В нея се създава европейска екологична мрежа – „Натура 2000“, която има огромно значение за създаване на защитени територии в България и запазване и възстановяване на естествени местообитания.

Директива 1999/22/ЕО и Съвета относно държането на диви животни в зоологически градини, която цели Защита на дивата фауна и съхраняване на биологичното разнообразие.

Директива № 2009/147/ЕО относно опазването на дивите птици, която цели опазване на всички видове птици, естествено обитаващи ЕС и техните местообитанията чрез създаване на зони за защита на птици (SPAs).

Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета от 9 декември 1996 година относно защитата на видовете от дивата флора и фауна и регулация на търговията с тях.

Регламент (ЕС) No 1143/2014: Предотвратява разпространението на инвазивни чужди видове.

-----www.eufunds.bg-----

Национално законодателство

Закон за биологичното разнообразие (ЗБР) специален закон, с основна цел опазване на биологичното разнообразие. Чл. 60 въвежда изискванията на Директива 1999/22/ЕС, относно зоологическите градини, включително изискването за лицензиране.

Съгласно разпоредбите на закона в рамките на своите задължения зоологическите градини следва да:

- документират екземплярите, както и техния произход;
- етикетират и маркират екземплярите, когато това е възможно;
- събират и поддържат информация по определени показатели за състоянието на колекциите, както и за технологиите и техниките за тяхното отглеждане и поддържане;
- организират или участват в научни и други изследвания от значение за опазване и отглеждане на видовете, включително такива, свързани с повторното въвеждане в природата на диви видове;
- предоставят размножителни материали от застрашени видове за възстановяване или повторно въвеждане в природата;
- предоставят при договаряне размножителни материали от застрашени видове за ферми за отглеждане на животни;
- обменят информация с други институции с подобно предназначение и цели;
- осигуряват обществен достъп до колекциите, информация за обществеността, свързана с видовете от колекциите, техните естествени местообитания и опазване на биологичното разнообразие;
- провеждат образователна и възпитателна дейност;
- подават необходимата информация за попълване и поддържане на съответните регистри в Министерство на околната среда и водите;
- настаняват животните при условия, които удовлетворяват техните биологични изисквания и изискванията за запазването и размножаването им;
- осигуряват подходяща за отделните видове обстановка в местата, където те са затворени;
- поддържат високо ниво на превантивни и лечебни ветеринарни грижи и хранене при отглеждането и развъждането на животните;
- предприемат необходимите мерки за предотвратяване бягството на животни, за да бъдат избегнати възможни екологични заплахи за местните видове.

Закон за ветеринарномедицинската дейност (ЗВМД) - регулира здравните грижи и условия за диви животни.

-----www.eufunds.bg-----

Закон за защита на животните (ЗЗЖ) - насочен към хуманното отношение към животните.

Подзаконов нормативни актове:

НАРЕДБА № 1 от 9 май 2006 г. за условията и реда за лицензиране на зоологическите градини

НАРЕДБА № 6 от 23 октомври 2003 г. за минималните изисквания и условия за отглеждане на животни в зоологически градини и центрове за отглеждане и размножаване на защитени видове животни

ВРЪЗКА НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ С НАЦИОНАЛНИТЕ СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ

Съществуващото законодателство поставя изисквания за трансформиране на зоологическите градини в центрове за възстановяване на видове, които да играят активна роля в опазването на биологичното разнообразие и общественото образование.

Настоящият План за развитие цели да обхване и систематизира основните изисквания, като имплементира нормативната база в контекста на конкретните условия на зоологическата градина на гр. Варна.

Изключително, специфично условие при структурирането на настоящият документ е местонахождението на ЗООПАРК - СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. Варна в рамките на морската градина, представляващ недвижима културна ценност от национално значение. Третирането на територията от специфични законодателни изисквания определя до голяма степен възможността за съществени намеси, които ще бъдат взети много внимателно предвид.

По програма „Околна среда“ 2021-2027 г. официално одобрена от Европейската комисия (ЕК) - с РЕШЕНИЕ за изпълнение на Комисията № C(2022)7279 от 7 октомври 2022 г. се предоставя финансова помощ: BG16FFPR002-3.007 „Техническа помощ за инвестиции в зоологически градини“ по приоритет 3 „Биологично разнообразие“ на Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.

Настоящият ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ се фокусира основно върху приоритетите поставени в програмата и мерките залегнали в процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Разработените стратегии по развитие на ЗООПАРК - СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. Варна реферират към програма „Околна среда“ 2021-2027 г., както следва:

Приоритет 2 „Отпадъците“ - Насърчаване на рециклирането и намаляване на отпадъците.

-----www.eufunds.bg-----

Допустимите мерки:

- Мерки за изграждане на системи/центрове за разделно събиране и подготовка за повторна употреба и поправка;
- Мерки за рециклиране на отпадъците – допустими в комбинация с разделно събиране и предварително третиране на разделно събрани отпадъци;
- Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението.

Приоритет 3 „Биологично разнообразие“ - Опазване на природните местообитания и защитените видове. Акцент е продължаване усилията за опазване, поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие и Натура 2000.

Допустими са мерки за изпълнение на ангажиментите на страната, произтичащи от европейското природозащитно законодателство, описани в стратегически и планови документи на европейско и национално ниво: Мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000;

- Мерки, насочени към подобряване природозащитното състояние на природни местообитания и видове (вкл. птици, риби, прилепи, влечуги, васкуларни растения, както и типове природни местообитания – крайбрежни, скали, дюни, сладководни, храстовидни и др.), предмет на опазване в мрежата Натура 2000, като напр.;
- Мерки за опазване/възстановяване на екосистемите и присъщото им биологичното разнообразие извън Натура 2000 – изпълнение на мерки от Стратегия за биологичното разнообразие в Република България и Национален план за опазване и устойчиво ползване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси 2020-2024 г., мерки от планове за управление на защитени територии и планове за действие за видове като:
 - Осигуряване на условия за опазване на застрашени видове *ex situ* чрез отглеждане на екземпляри в съответните обекти, както и съхранение на генетичен материал в контролирани от човека условия;
 - Провеждане на ДНК анализ, датиране (изотопен анализ), токсикологичен анализ и други;
 - Създаване на постоянни площадки за наблюдение за осигуряване на данни за параметрите съгласно ICP Forests Manual;

- Работа със заинтересованите страни в рамките на противодействието срещу браконьерството, трафика и незаконната търговия с екземпляри от дивата флора и фауна;
- Създаване на нови зелени площи, опазване и подобряване на съществуващи зелени площи в градовете и крайградската среда.

Типовите дейности са оценени като съвместими с принципа за „ненанасяне на вреди“ съгласно Техническите насоки за прилагането на принципа съгласно Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

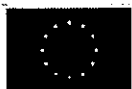
Идентифицирани дейности:

- образователни и консервационни дейности в зоопаркове по План за възстановяване и устойчивост на Република България;
- осигуряване на съоръжения и оборудване за опазване на видове *ex situ* – спасителни центрове, зоологически градини, вивариуми, ботанически градини, дендрариуми, живи колекции и центрове за размножаване и отглеждане на застрашени/защитени видове и др., когато тези места имат необходимите експертиза/ съоръжения/ капацитет за подкрепа за защита/ опазване/ възстановяване на екосистеми - по Програма Околна Среда 2021-2027 г.
- Приоритетно ще се подкрепят интервенции за опазване на местни (ендемични) видове с цел подпомагане на програми за реинтродукция.

Идентифицирани връзки:

- Интервенциите по приоритета са насочени към всички заинтересовани страни във връзка с политиките за подобряване и опазване на биологичното разнообразие Институциите отговорни за подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания, но и местни власти, юридически лица със стопанска и нестопанска цел, местни инициативни групи, научно-академичната общност, собственици и ползватели на земи.
- Конкретните целеви територии са съответните защитени зони, определени в НРПД за подкрепа по ПОС. Що се отнася до мерките извън Натура, цялата територия на страната е допустима. Мерки от приоритета могат да бъдат изпълнявани на териториално ниво чрез подхода за ИТИ на ниво NUTS 2 и подхода BOMP. Необходимостта на местно и регионално ниво трябва да бъде идентифицирана в интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво NUTS 2. Дейностите, допустими за изпълнение чрез ИТИ, се основават на Националната 37 стратегия за опазване на биологичното разнообразие и Националния план. Те са свързани с осигуряването на подходящи условия за опазване *ex situ* в изпълнение на изискванията на Конвенцията за биологично разнообразие (Рио де Жанейро, 1992). Това е много важна

-----www.eufunds.bg-----

дейност, която допълва и подкрепя опазването на видовете в техните естествени местообитания (*in situ*). За развитието и ефективното функциониране на структурите, осигуряващи *ex situ* опазване на видове, са необходими инвестиции за надграждане и модернизиране на съоръженията и осигуряване на оборудване, вкл. за подпомагане изпълнението на програми за реинтродукция на застрашени/защитени местни видове.

- да се предвидят „меки“ мерки за подкрепа като например информация и обучения, дейности, свързани с промяна в нагласите, семинари и форуми, идентифицирани в анализите в НРПД и Националната стратегия за биологичното разнообразие, укрепване на капацитета на местните общности да извършват дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и др.

Мониторинг и оценка на плана

Ефективността на стратегическия план зависи от ясно дефинираната система за мониторинг и оценка на напредъка по всяка стратегическа цел и дейност. Тази система ще позволи адаптиране на плана при необходимост и осигуряване на висока степен на прозрачност.

Периодичен мониторинг

Необходимо е да бъдат въведени механизми за редовно проследяване на изпълнението:

- Създаване на вътрешен екип за мониторинг, отговорен за отчетите и анализите;
- Разработване на индикатори за успех за всяка основна цел и дейност;
- Провеждане на регулярни прегледи на напредъка (на тримесечна или шестмесечна база).

Докладване и обратна връзка

- Подготовка на годишни доклади за изпълнението на стратегическия план;
- Обобщение на напредъка по всяка стратегическа цел.
- Оценка на ефективността на изпълнените дейности.
- Финансов отчет за разходите и приходите.
- Организиране на срещи с основните заинтересовани страни (местна администрация, партньори, общественост) за представяне на докладите и получаване на обратна връзка.

Външна оценка

- На всеки три години да се провежда външен одит за оценка на напредъка;
- Одиторски екипи могат да включват представители на EAZA, научни институции и независими консултанти.

-----www.eufunds.bg-----

- Оценката ще включва преглед на съответствието със стандартите на EAZA и идентифициране на области за подобрене.

Адаптиране на плана

Въз основа на постигнатите резултати и периодичния от мониторинг и оценки зоологическата градина трябва да извършва актуализация на плана, ако са налице значителни промени в обстоятелствата или приоритетите.

VI. Времева рамка и индикативен бюджет

Времевата рамка и индикативният бюджет са ключови компоненти за успешното планиране и изпълнение на стратегическия план. Те осигуряват яснота и предсказуемост в управлението на ресурсите и приоритизирането на дейностите.

Времева рамка

Времевата рамка е организирана в три основни периода, които съответстват на краткосрочните, средносрочните и дългосрочните цели.

Краткосрочен период (2025–2027):

- Провеждане на процедура за проектиране за реконструкция и модернизация на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР
- гр. ВАРНА
- Обновяване и модернизация на заграждения – съгласно краткосрочните цели в План - График
- Реализация на Плана за колекция – съгласно краткосрочните цели в План - График;
- Оптимизация на организационната структура;
- Заявяване на членство в EAZA;

Средносрочен период (2028–2031):

- Проектиране и основен ремонт на съществуващата Административна сграда /С 12/
- Изграждане на Екологичен и Образователен център;
- Създаване и оборудване на лаборатория за научни изследвания;
- Обновяване и модернизация на заграждения - съгласно средносрочните цели в План – График;
- Реализация на Плана за колекция- съгласно средносрочните цели в План – График;
- Въвеждане на система за наблюдение на енергийното потребление
- Въвеждане на система за преработка на отпадъчни води
- Модернизация на инфраструктурата и разширяване на ветеринарномедицинска амбулатория;
- Образователни и информационни дейности и повишаване на посетителския интерес
- Интеграция в EAZA.

-----www.eufunds.bg-----

Дългосрочен период (2032–2034):

- Обновяване и модернизация на заграждения - съгласно дългосрочните цели в План – График;
- Реализация на Плана за колекция- съгласно дългосрочните цели в План – График;
- Основен ремонт на алеейната мрежа
- Изграждане на второстепенни алеи

Индикативен бюджет

Индикативният бюджет се изчислява на база предварителни оценки за изпълнението на Плана за развитието, Техническото задание и План-графика на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА - 2025 - 2034 г..

Подробен План-график за изпълнение на дейностите за развитие на зоологическата градина при наличие на финансиране - в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план – с отговорници, срокове и индикативни бюджети е разработен в табличен вид и представлява неразделна част от настоящия „План за развитие на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА

ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА - 2025 - 2034 г. - разработен в изпълнение на Договор рег. № Д24000585ВН/16.05.2024 г. с предмет „Изготвяне на стратегически документи и техническо задание за изготвяне на инвестиционен проект за рехабилитация и модернизация на Зоопарк гр. Варна по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Техническа помощ за инвестиции в зоологически градини“, по Приоритетна ос 3 „Биологично разнообразие“ по Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г.

ВЪЗЛОЖИТЕЛ - Община Варна

Неразделна част:

- **ПЛАН ЗА КОЛЕКЦИЯТА** на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА - 2025 - 2034 г.
- **ПЛАН ЗА КОНСЕРВАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ** на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА - 2025 - 2034 г.
- **ПЛАН ГРАФИК** за изпълнение на дейностите на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА - 2025 - 2034 г.
- **ТЕХНИЧЕСКО ЗАДАНИЕ** за изготвяне на инвестиционен проект във фаза „технически проект“ или във фаза „идеен проект“ за идентифицираните строителни дейности за рехабилитация и модернизация на ОП ЗООПАРК – СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР гр. ВАРНА - 2025 - 2034 г.

ЕКИП на „Оптимистас“ ООД

Владимир Ангелов Миленков - ключов експерт Биоразнообразие

Арх. Красимир Георгиев Пампоров – Ръководител на проектантския екип

Инж. Йордан Александров Йорданов - проектант по част „ТК по част конструкция“

Арх. Явор Красимиров Панев - Проектант по част „Архитектурна“

Допълнителни експерти:

Док. Инж. Иван Калчев Иванов – геодезическо заснемане

Ландшафтен архитект Ивелина Радилова – оценка на дървесната и храстова растителност

Инж. Христо Пламенов Христов – конструктивно становище

Арх. Полина Костова -

Арх. Борислав Ясенов Чонев

Адв. Цвета Лилкова Йоцова

Фотограф – Дарин Дучев

-----www.eufunds.bg-----

Източници на илюстративни материали, референтни изображения:

- Владимир Миленков
- Радко Сертов
- Оптимистас ООД
- ОП Зоопарк-СИ Варна
- <https://app.zooinstitutes.com>, Hangzhou Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Shanghai Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Dierenpark Wissel
- <https://app.zooinstitutes.com>, Elistvere Animal Park
- <https://app.zooinstitutes.com>, Tiergarten Schoenbrunn
- <https://app.zooinstitutes.com>, Moscow zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Zoo Ljubljana
- <https://app.zooinstitutes.com>, Zoo Santo Inacio
- <https://app.zooinstitutes.com>, Minnesota Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Nordens Ark
- <https://app.zooinstitutes.com>, Arabia's Wildlife Centre
- <https://app.zooinstitutes.com>, Sofia Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Tierpark Chemnitz
- <https://app.zooinstitutes.com>, Zoologischer Garten Magdeburg
- <https://app.zooinstitutes.com>, Roev Ruchey Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Wroclaw Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Zoo Kosice
- <https://app.zooinstitutes.com>, Cincinnati Zoo & Botanical Garden
- <https://app.zooinstitutes.com>, Grodno Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Zoo Wuppertal
- <https://app.zooinstitutes.com>, Kyoto City Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Dalian Forest Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Tierpark Berlin
- <https://app.zooinstitutes.com>, Meir Segals Garden University Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Zoo Opole
- <https://app.zooinstitutes.com>, Meir Segals Garden University Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Kyiv Zoo
- <https://app.zooinstitutes.com>, Haifa Educational Zoo & Botanical Garden
- <https://finansirane.eu>

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ:

CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) - Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора

EAZA (European Association of Zoos and Aquaria) - Европейска асоциация на зоологическите градини и аквариумите

ЕЕР (EAZA Ex situ Programmes) - Европейска „ex situ“ програма за застрашени видове на EAZA

IUCN (International Union for Conservation of Nature) - Международен съюз за защита на природата

WAZA (World Association of Zoos and Aquariums) - Световна асоциация на зоологическите градини и аквариумите

БАЗА - Българска асоциация на зоопарковете и аквариумите

БАН - Българска академия на науките

ЗБР - Закон за биологичното разнообразие

ЗУТ - Закон за устройство на територията

ИЧВ – инвазивен чужд вид

МОСВ - Министерството на околната среда и водите

НАРЕДБА № 1 - НАРЕДБА № 1 от 09.05.2006 г. на МОСВ за условията и реда за лицензиране на зоологическите градини

НАРЕДБА № 4 - НАРЕДБА № 4 от 8 юли 2003 г. за условията и реда за издаване на разрешителни за въвеждане на неместни или повторно въвеждане на местни животински и растителни видове в природата

НАРЕДБА № 6 - НАРЕДБА № 6 от 23.10.2003 г. на МОС за минималните изисквания и условия за отглеждане на животни в зоологически градини

НПО - Неправителствена организация

ОП - Общинско предприятие

ПОС 2021-2027 г. - Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.

ПУДООС - Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда